

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 21 grudnia 2023 r.*

Spis treści

I.	Ramy prawne	4
A.	Statut UEFA	4
B.	Uregulowania UEFA i URBSFA dotyczące „wychowanków”	5
1.	Uregulowania UEFA	5
2.	Uregulowania URBSFA	5
II.	Stan faktyczny w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne	8
III.	W przedmiocie dopuszczalności	10
A.	W przedmiocie przesłanek proceduralnych wydania postanowienia odsyłającego	11
B.	W przedmiocie treści postanowienia odsyłającego	11
C.	W przedmiocie rzeczywistego charakteru sporu i znaczenia dla sprawy pytań skierowanych do Trybunału	12
D.	W przedmiocie transgranicznego wymiaru sporu w postępowaniu głównym	13
IV.	W przedmiocie pytań prejudycjalnych	14
A.	Uwagi wstępne	14
1.	W kwestii przedmiotu postępowania głównego	14
2.	W przedmiocie stosowania prawa Unii do sportu i działalności stowarzyszeń sportowych	15
3.	W przedmiocie art. 165 TFUE	17
B.	W przedmiocie pytań prejudycjalnych w zakresie dotyczącym art. 101 TFUE	19

* Język postępowania: francuski.

1. W przedmiocie wykładni art. 101 ust. 1 TFUE	19
a) W przedmiocie istnienia „decyzji związku przedsiębiorstw”	19
b) W przedmiocie wpływu na handel między państwami członkowskimi.	20
c) W przedmiocie pojęcia zachowania, którego „celem” lub „skutkiem” jest naruszenie konkurencji, oraz w przedmiocie ustalenia istnienia takiego zachowania	20
1) W przedmiocie ustalenia istnienia zachowania, którego „celem” jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji	21
2) W przedmiocie ustalenia istnienia zachowania, którego „skutkiem” jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji	23
3) W przedmiocie zakwalifikowania zasad nakładających na kluby obowiązek posiadania w swych drużynach minimalnej liczby „wychowanków” jako decyzji związku przedsiębiorstw, której „celem” lub „skutkiem” jest ograniczenie konkurencji	23
d) W przedmiocie możliwości uznania pewnych szczególnych zachowań za zachowania nieobjęte art. 101 ust. 1 TFUE	25
2. W przedmiocie wykładni art. 101 ust. 3 TFUE	27
C. W przedmiocie pytań prejudycjalnych w zakresie dotyczącym art. 45 TFUE	31
1. W przedmiocie istnienia dyskryminacji pośredniej lub przeszkody w swobodnym przepływie pracowników	31
2. W przedmiocie istnienia ewentualnego uzasadnienia	32
V. W przedmiocie kosztów	34

Odesłanie prejudycjalne – Konkurencja – Rynek wewnętrzny – Przepisy ustanowione przez
związki sportowe międzynarodowy i krajowy – Zawodowa piłka nożna – Podmioty prawa
prywatnego posiadające uprawnienia regulacyjne, kontrolne i w zakresie nakładania sankcji –
Zasady nakładające na zawodowe kluby piłkarskie obowiązek korzystania z minimalnej liczby tak
zwanych wychowanków – Artykuł 101 ust. 1 TFUE – Decyzja związku przedsiębiorstw
naruszająca konkurencję – Pojęcia antykonkurencyjnego „celu” i „skutku” – Wyłączenie na
podstawie art. 101 ust. 3 TFUE – Przesłanki – Artykuł 45 TFUE – Dyskryminacja pośrednia ze
względu na przynależność państwową – Przeszkoda w swobodnym przepływie pracowników –
Względy uzasadniające – Przesłanki – Ciężar dowodu

W sprawie C-680/21

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal de première instance francophone de Bruxelles (francuskojęzyczny sąd pierwszej instancji w Brukseli, Belgia) postanowieniem z dnia 15 października 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 11 listopada 2021 r., w postępowaniu:

UL,

SA Royal Antwerp Football Club

przeciwko

Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA),

przy udziale:

Union des associations européennes de football (UEFA),

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, L. Bay Larsen, wiceprezes, A. Arabadjiev, K. Jürimäe, C. Lycourgos i O. Spineanu-Matei, prezesi izb, M. Safjan, L.S. Rossi, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen, N. Wahl, J. Passer (sprawozdawca), M.L. Arastey Sahún i M. Gavalec, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: M. Krausenböck, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 listopada 2022 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu UL – J.-L. Dupont, S. Engelen, M. Hissel i F. Stockart, avocats,
- w imieniu SA Royal Antwerp Football Club – J.-L. Dupont, M. Hissel i F. Stockart, avocats,
- w imieniu Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA) – N. Cariat, E. Matthys i A. Stévenart, avocats,
- w imieniu Union des associations européennes de football (UEFA) – B. Keane, D. Slater i D. Waelbroeck, avocats,
- w imieniu rządu belgijskiego – P. Cottin, J.-C. Halleux, C. Pochet i L. Van den Broeck, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu greckiego – K. Boskovits, w charakterze pełnomocnika,

- w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, A. Kramarczyk-Szaładzińska i M. Wiącek, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu portugalskiego – P. Barros da Costa, R. Capaz Coelho i C. Chambel Alves, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu rumuńskiego – L.-E. Bațagoi, E. Gane, L. Lițu i A. Rotăreanu, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu szwedzkiego – H. Eklinder, J. Lundberg, C. Meyer-Seitz, A. Runeskjöld, M. Salborn Hodgson, R. Shahsavan Eriksson, H. Shev oraz O. Simonsson, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – S. Baches Opi, B.-R. Killmann, D. Martin i G. Meessen, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 9 marca 2023 r.,

wyduje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 45 i 101 TFUE.
- 2 Wniosek ów złożono w ramach sporu pomiędzy UL i SA Royal Antwerp Football Club (zwanym dalej „Royal Antwerp”) a Union royale belge des sociétés de football association ASBL (belgijskim królewskim związkiem klubów piłkarskich, URBSFA) w przedmiocie żądania uchylenia orzeczenia arbitrażowego odrzucającego w części jako niedopuszczalne i oddalającego w części jako bezzasadne powództwo o stwierdzenie nieważności i o odszkodowanie wniesione przez UL i Royal Antwerp przeciwko Union des associations européennes de football [Unii Europejskich Związków Piłkarskich, Union of European Football Associations (UEFA)] i URBSFA.

I. Ramy prawne

A. Statut UEFA

- 3 UEFA jest stowarzyszeniem prawa prywatnego z siedzibą w Szwajcarii. Zgodnie z art. 2 jego statutu, w brzmieniu przyjętym w 2021 r. (zwanego dalej „statutem UEFA”), celem stowarzyszenia jest w szczególności „zarządzanie wszystkimi kwestiami dotyczącymi piłki nożnej w Europie”, „monitorowanie i kontrolowanie rozwoju piłki nożnej w Europie we wszystkich jej formach”, a także „przygotowywanie i organizowanie międzynarodowych rozgrywek piłki nożnej i międzynarodowych turniejów piłki nożnej we wszystkich formach na szczeblu europejskim”.
- 4 Zgodnie z art. 5 statutu UEFA członkiem tego stowarzyszenia może zostać każdy związek ustanowiony w państwie europejskim uznanym za niezależne przez większość członków Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), który jest odpowiedzialny za organizację piłki nożnej w tym kraju. Na mocy art. 7a tego statutu status taki pociąga za sobą dla zainteresowanych związków obowiązek przestrzegania między innymi statutow, regulaminów

i decyzji UEFA oraz zapewnienia ich przestrzegania w kraju, do którego należą, przez podległe im ligi zawodowe oraz przez kluby i piłkarzy. W praktyce członkami UEFA jest obecnie ponad 50 krajowych związków piłki nożnej.

- 5 Zgodnie z art. 11 i 12 tego statutu organy UEFA obejmują między innymi „organ najwyższy”, zwany „Kongresem”, oraz „Komitet Wykonawczy”.

B. Uregulowania UEFA i URBSFA dotyczące „wychowanków”

1. Uregulowania UEFA

- 6 W dniu 2 lutego 2005 r. Komitet wykonawczy UEFA przyjął zasady przewidujące, że zawodowe kluby piłkarskie uczestniczące w międzynarodowych rozgrywkach międzyklubowych piłki nożnej organizowanych przez UEFA powinny zgłosić do protokołu meczowego maksymalnie 25 zawodników, z których pewne minimum musi być „wychowankami”, zdefiniowanymi jako zawodnicy, którzy niezależnie od swojej przynależności państwowej byli szkoleni przez co najmniej trzy lata, w wieku między 15. a 21. rokiem życia, przez swój klub lub inny klub należący do tego samego krajowego związku piłki nożnej (zwane dalej „zasadami dotyczącymi »wychowanków«”).
- 7 W dniu 21 kwietnia 2005 r. Kongres UEFA zatwierdził zasady dotyczące „wychowanków” na zjeździe wszystkich członkowskich krajowych związków piłki nożnej, który odbył się w Tallinie (Estonia) (zwanym dalej „kongresem w Tallinie”).
- 8 Od sezonu 2007/2008 zasady te przewidują, że zawodowe kluby piłkarskie uczestniczące w międzynarodowych rozgrywkach międzyklubowych piłki nożnej organizowanych przez UEFA powinny zgłosić do protokołu meczowego, w ramach listy obejmującej maksymalnie 25 zawodników, co najmniej ośmiu „wychowanków”. Co najmniej czterech z ośmiu wspomnianych piłkarzy musi być zawodnikami wyszkolonymi przez klub dokonujący ich zgłoszenia.

2. Uregulowania URBSFA

- 9 URBSFA jest stowarzyszeniem z siedzibą w Belgii. Jego celem jest zapewnienie organizacji i promocji piłki nożnej w tym państwie członkowskim. W związku z tym jest członkiem zarówno UEFA, jak i Fédération internationale de football association [Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej (FIFA)].
- 10 W 2011 r. URBSFA wprowadziła do swojego regulaminu federalnego zasady dotyczące „wychowanków”.
- 11 W wersji mającej zastosowanie w toku postępowania arbitrażowego, które poprzedziło postępowanie główne, zasady te miały następujące brzmienie:

„Artykuł P335.11 – Profesjonalne ligi piłkarskie 1A i 1B: zgłoszenie listy »Squad size limit«

1. Listy podlegające zgłoszeniu

11. Wszystkie kluby profesjonalnej ligi piłkarskiej 1A i 1B mają obowiązek przesłania [...] i aktualizowania na bieżąco następujących list:

- listy maksymalnie 25 zawodników [...], spośród których co najmniej ośmiu piłkarzy musi być wyszkolonych w klubach belgijskich w rozumieniu art. P1422.12, przy czym co najmniej trzech zawodników musi spełniać dodatkowy wymóg określony w art. P1422.13. W przypadku niespełnienia tych minimalnych warunków wskazani zawodnicy nie mogą zostać zastąpieni zawodnikami niespełniającymi tych wymogów.

[...]

Artykuł P1422 – Obowiązkowe zgłoszenie do protokołu meczowego

1. Co się tyczy pierwszych drużyn klubów profesjonalnej ligi piłkarskiej

11. W ramach udziału w oficjalnych rozgrywkach pierwszych drużyn [...] kluby profesjonalnej ligi piłkarskiej są zobowiązane do zgłoszenia do protokołu meczowego co najmniej sześciu zawodników wyszkolonych przez klub belgijski, spośród których minimum dwóch spełnia dodatkowy wymóg określony w pkt 13 poniżej. Jeśli klub nie może zgłosić minimalnej liczby zawodników określonej w poprzednim akapicie, nie może ich zastąpić zawodnikami niespełniającymi tego wymogu.

12. Za zawodników wyszkolonych w klubie belgijskim przed ukończeniem 23. roku życia uważa się zawodników zarejestrowanych w klubie belgijskim przez co najmniej trzy pełne sezony.

13. Dodatkowy wymóg spełniają zawodnicy zarejestrowani w klubie belgijskim przez co najmniej trzy pełne sezony przed ukończeniem 21. roku życia.

[...]

15. Kluby profesjonalnej ligi piłkarskiej 1A i 1B mogą zgłosić do protokołu meczowego wyłącznie zawodników, których nazwiska widnieją na klubowych listach »Squad size limit« ([art.] P335).

16. W przypadku naruszenia powyższych zasad uprawniony organ federacji nakłada kary przewidziane za zgłoszenie do protokołu meczowego zawodników niespełniających wymogów [...], z wyjątkiem grzywien”.

- 12 Następnie zasady te zmieniono. W wersji, do której odnosi się sąd odsyłający we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, mają one brzmienie następujące:

„Artykuł B4.1[12]

Do udziału w oficjalnych rozgrywkach pierwszych drużyn mają zastosowanie zasady właściwe dla profesjonalnej i amatorskiej piłki nożnej.

Artykuł P

Wszystkie kluby profesjonalnej ligi piłkarskiej 1A i 1B mają obowiązek przesłania [...] i aktualizowania na bieżąco następujących list:

1° listy maksymalnie 25 zawodników [...], spośród których co najmniej ośmiu musi być wyszkolonych w klubach belgijskich (ten wymóg spełniają zawodnicy zarejestrowani przez co najmniej trzy pełne sezony w klubie belgijskim przed ukończeniem 23. roku życia), przy czym co najmniej trzech zawodników musi spełniać dodatkowy warunek w postaci spełnienia tego wymogu przed ukończeniem 21. roku życia. W przypadku niespełnienia tych minimalnych warunków wskazani zawodnicy nie mogą zostać zastąpieni zawodnikami niespełniającymi tych wymogów.

[...]

Aby zawodnik mógł zostać wpisany na listę »Squad size limit«:

- musi należeć do federacji poprzez potwierdzenie w klubie lub czasowe uprawnienie do gry w klubie wnioskującym o jego zgłoszenie; oraz
- w przypadku zawodników profesjonalnych, którzy nie są obywatelami państwa członkowskiego [Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)], aby zawodnik profesjonalny mógł otrzymać jednorazowe zezwolenie, do którego jest uprawniony, należy przedłożyć kopię jeszcze ważnego jednorazowego zezwolenia lub urzędowego zaświadczenia wydanego przez organ administracji lokalnej jego miejsca zamieszkania w Belgii, potwierdzającego, że zawodnik profesjonalny stawiał się przed tym organem [...];
- musi on spełniać wymogi uprawnienia do gry. Wszelkie zmiany niniejszej listy podlegają zatwierdzeniu wyłącznie przez administrację federacji.

[...]

Artykuł B6.109

Zgłaszanie zawodników do protokołu meczowego podlega następującym zasadom.

Artykuł P

W przypadku pierwszych drużyn klubów profesjonalnej ligi piłkarskiej obowiązują następujące postanowienia:

W ramach udziału w oficjalnych rozgrywkach pierwszych drużyn kluby profesjonalnej ligi piłkarskiej są zobowiązane do zgłoszenia do protokołu meczowego co najmniej sześciu zawodników wyszkolonych w klubie belgijskim, spośród których minimum dwóch spełnia dodatkowy wymóg wskazany poniżej.

Jeśli klub nie może zgłosić minimalnej liczby zawodników określonej w poprzednim akapicie, nie może ich zastąpić zawodnikami niespełniającymi tego wymogu.

- Za zawodników wyszkolonych w klubie belgijskim przed ukończeniem 23. roku życia uważa się zawodników zarejestrowanych w klubie belgijskim przez co najmniej trzy pełne sezony.

- Dodatkowy wymóg spełniają zawodnicy zarejestrowani w klubie belgijskim przez co najmniej trzy pełne sezony przed ukończeniem 21. roku życia.

[...]

Kluby profesjonalnej ligi piłkarskiej 1A i 1B mogą zgłosić do protokołu meczowego wyłącznie zawodników, których nazwiska widnieją na klubowych listach »Squad size limit«.

W przypadku naruszenia powyższych zasad uprawniony organ federacji nakłada kary przewidziane za zgłoszenie do protokołu meczowego zawodników niespełniających wymogów, z wyjątkiem grzywien”.

II. Stan faktyczny w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

- 13 UL jest piłkarzem zawodowym, który posiada obywatelstwo państwa trzeciego oraz obywatelstwo belgijskie. Od wielu lat jest czynny zawodowo w Belgii. Pracował najpierw dla Royal Antwerp, zawodowego klubu piłkarskiego z siedzibą w Belgii, a następnie dla innego zawodowego klubu piłkarskiego.
- 14 W dniu 13 lutego 2020 r. UL zwrócił się do Cour Belge d'Arbitrage pour le Sport (belgijskiego sportowego trybunału arbitrażowego, CBAS) z żądaniem stwierdzenia w szczególności, że przyjęte przez UEFA i URBSFA zasady dotyczące „wychowanków” są nieważne z mocy prawa ze względu na to, iż naruszają art. 45 i 101 TFUE, a także z żądaniem odszkodowania za szkodę, która wynikła dla niego z tych zasad. Następnie Royal Antwerp przystąpił do postępowania z własnej inicjatywy, również żądając odszkodowania za szkodę spowodowaną przez te zasady.
- 15 W orzeczeniu arbitrażowym z dnia 10 lipca 2020 r. CBAS uznał te roszczenia za niedopuszczalne w zakresie, w jakim odnosiły się one do zasad dotyczących „wychowanków”, które wprowadziła UEFA, a za dopuszczalne, aczkolwiek bezpodstawne, w zakresie, w jakim dotyczyły one zasad, które wprowadziła URBSFA.
- 16 Jeśli chodzi o zasady przyjęte przez UEFA, która nie była stroną postępowania arbitrażowego, CBAS uznał w szczególności, że z uwagi na ich charakter, samodzielny i odmienny od zasad przyjętych przez poszczególne krajowe związki piłki nożnej będące członkami UEFA, w tym URBSFA, nie można ich uznać za wynik kartelu zawartego między tymi podmiotami w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE.
- 17 Co się tyczy zasad, które wprowadziła URBSFA, CBAS stwierdził w istocie, po pierwsze, że nie naruszają one prawa do swobodnego przepływu pracowników gwarantowanego w art. 45 TFUE z uwagi na fakt, iż są one stosowane bez rozróżnienia, nie powodują bezpośredniej ani pośredniej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową i w każdym wypadku są usprawiedliwione uzasadnionymi celami, konieczne do realizacji tych celów i proporcjonalne w tym zakresie. Po drugie, orzekł on, że ani celem, ani skutkiem tych zasad nie jest ograniczenie konkurencji, a ponadto są one konieczne i proporcjonalne do realizacji uzasadnionych celów, w związku z czym nie naruszają również art. 101 ust. 1 TFUE.
- 18 W konsekwencji CBAS oddalił żądania UL i Royal Antwerp.

- 19 Pozwem doręczonym w dniu 1 września 2020 r. UL i Royal Antwerp pozwali URBSFA do Tribunal de première instance francophone de Bruxelles (francuskojęzycznego sądu pierwszej instancji w Brukseli, Belgia), wnosząc o uchylenie wydanego w ten sposób wyroku sądu arbitrażowego na tej podstawie, że jest on sprzeczny z porządkiem publicznym w rozumieniu art. 1717 belgijskiego kodeksu postępowania sądowego.
- 20 Na poparcie swoich żądań podnoszą oni w istocie, po pierwsze, że przyjęte przez UEFA i URBSFA zasady dotyczące „wychowanków” wprowadzają w życie całościowy plan, którego celem i skutkiem jest ograniczenie konkurencji w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE. Po drugie, owe zasady naruszają zagwarantowaną w art. 45 TFUE swobodę przepływu pracowników w ten sposób, że zarówno ograniczają one zawodowemu klubowi piłkarskiemu, takiemu jak Royal Antwerp, możliwości rekrutowania zawodników, którzy nie spełniają określonych w nich wymogów w zakresie lokalnego lub krajowego pochodzenia, i uwzględniania tych zawodników w składzie na mecz, jak również ograniczają one zawodnikowi, takiemu jak UL, możliwość bycia rekrutowanym i uwzględnianym przez klub w składzie na mecz, w sytuacji gdy nie może on wykazać się odpowiednim pochodzeniem.
- 21 W dniu 9 listopada 2021 r. UEFA z własnej inicjatywy złożyła wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta popierającego żądania URBSFA.
- 22 Wyrokiem wydanym w dniu 26 listopada 2021 r., czyli po dniu, w którym niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wpłynął do Trybunału, interwencję UEFA z własnej inicjatywy uznano za dopuszczalną. W dniu 13 grudnia 2021 r. sąd odsyłający poinformował Trybunał o dopuszczeniu tego nowego uczestnika do postępowania głównego, zgodnie z art. 97 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 23 W postanowieniu odsyłającym tribunal de première instance francophone de Bruxelles (francuskojęzyczny sąd pierwszej instancji w Brukseli) podnosi w pierwszej kolejności, że orzeczenie arbitrażowe będące przedmiotem postępowania głównego opiera się – zarówno w zakresie, w jakim stwierdza częściową niedopuszczalność wniosków UL i Royal Antwerp, jak i w zakresie, w jakim oddala je jako bezzasadne w pozostałym zakresie – na wykładni i zastosowaniu dwóch postanowień prawa Unii, a mianowicie art. 45 i 101 TFUE, których naruszenie można zakwalifikować jako „naruszenie porządku publicznego” w rozumieniu art. 1717 belgijskiego kodeksu postępowania cywilnego z uwagi na ich charakter i właściwe orzecznictwo Trybunału (wyroki: z dnia 1 czerwca 1999 r., *Eco Swiss*, C-126/97, EU:C:1999:269; z dnia 26 października 2006 r., *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675).
- 24 W drugiej kolejności sąd odsyłający zauważa, że aby móc wydać rozstrzygnięcie, musi dysponować doprecyzowaną przez Trybunał wykładnią art. 45 i 101 TFUE. Ów sąd zastanawia się w istocie, po pierwsze, czy przyjęte przez UEFA i URBSFA zasady dotyczące „wychowanków” można zakwalifikować jako „porozumienie między przedsiębiorstwami”, „decyzję związku przedsiębiorstw” lub „praktykę uzgodnioną” w rozumieniu art. 101 TFUE. Po drugie, sąd ten zastanawia się nad zgodnością tych zasad z zakazem karteli ustanowionym w tym artykule oraz ze swobodą przepływu pracowników zagwarantowaną w art. 45 TFUE, a także nad ewentualnie uzasadnionym, odpowiednim, koniecznym i proporcjonalnym charakterem tych zasad. W tym kontekście wspomniany sąd odnosi się w szczególności do komunikatu prasowego opublikowanego przez Komisję Europejską oraz do analizy przeprowadzonej na zlecenie tej instytucji, której „głównym wnioskiem” jest to, że omawiane zasady mogą mieć pośrednie skutki dyskryminacyjne ze względu na przynależność państwową i skutki ograniczające swobodny przepływ pracowników, przy czym nie wykazano, aby skutki te były proporcjonalne do

wynikających z nich ograniczonych korzyści w zakresie równowagi konkurencyjnej między klubami piłkarskimi i w dziedzinie szkolenia zawodników, w porównaniu z mniej restrykcyjnymi środkami alternatywnymi, które wydają się możliwe.

- 25 W tej sytuacji tribunal de première instance francophone (francuskojęzyczny sąd pierwszej instancji w Brukseli) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy art. 101 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie planowi [odnoszącemu się do zasady dotyczącej wychowanków] przyjętemu w dniu 2 lutego 2005 r. przez Komitet Wykonawczy UEFA, zatwierdzonemu przez 52 federacje członkowskie UEFA na kongresie w Tallinnie w dniu 21 kwietnia 2005 r. i wprowadzonemu w życie za pomocą regulaminów przyjętych zarówno przez UEFA, jak i jej federacje członkowskie?
- 2) Czy art. 45 oraz 101 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom dotyczącym zgłaszania do protokołu meczowego oraz wystawiania do gry wychowanków, przyjętym w art. P335.11 oraz P1422 regulaminu URBSFA i powtórzonym w art. B4.1[12] tytułu 4 oraz art. B6.109 tytułu 6 nowego regulaminu URBSFA?”.

III. W przedmiocie dopuszczalności

- 26 URBSFA, UEFA, rząd rumuński i Komisja zakwestionowały dopuszczalność obu pytań zadanych przez sąd odsyłający.
- 27 Argumenty, które podnoszą w tym względzie, są zasadniczo czworakiego rodzaju. Po pierwsze, obejmują one argumenty o charakterze proceduralnym, oparte na tym, że postanowienie odsyłające wydano jeszcze przed dopuszczeniem UEFA do sprawy w charakterze interwenienta, a zatem przed wysłuchaniem jej w postępowaniu głównym. Po drugie, podniesiono argumenty natury formalnej, zgodnie z którymi treść rzeczzonego postanowienia nie spełnia wymogów określonych w art. 94 lit. a) regulaminu postępowania, ponieważ nie przedstawia ono w sposób wystarczająco szczegółowy okoliczności prawnych i faktycznych, w kontekście których sąd odsyłający zwraca się do Trybunału z pytaniem, która to sytuacja może uniemożliwić zainteresowanym skuteczne zajęcie stanowiska w kwestiach podlegających rozstrzygnięciu. Po trzecie, wysuwane są argumenty o charakterze materialnoprawnym, dotyczące hipotetycznego charakteru wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, oparte na nieistnieniu rzeczywistego sporu, którego rozpatrywanie miałoby powodować konieczność wydania przez Trybunał jakiegokolwiek orzeczenia w przedmiocie wykładni. Taka sytuacja wynika w szczególności z faktu, że zasady dotyczące „wychowanków” nie uniemożliwiły zatrudnienia UL i wystawienia go do gry przez Royal Antwerp, a następnie przez inny zawodowy klub piłkarski. Po czwarte, spór w postępowaniu głównym należy uznać za „czysto wewnętrzny” w świetle art. 45 TFUE i taki, który nie może mieć „wpływu na handel między państwami członkowskimi” w rozumieniu art. 101 TFUE, biorąc pod uwagę jego charakter inter partes, obywatelstwo UL, miejsce siedziby Royal Antwerp oraz ograniczony zasięg geograficzny zasad przyjętych przez URBSFA.

A. W przedmiocie przesłanek proceduralnych wydania postanowienia odsyłającego

- 28 W ramach procedury prejudycjalnej, w świetle podziału zadań między Trybunałem a sądami krajowymi, do Trybunału nie należy badanie, czy postanowienie odsyłające zostało wydane zgodnie z przepisami krajowymi regulującymi ustrój sądów i postępowanie przed nimi. Ponadto Trybunał powinien oprzeć się na tym postanowieniu, o ile postanowienie to nie zostało uchylone na skutek wniesienia środków zaskarżenia przewidzianych ewentualnie przez prawo krajowe (wyroki: z dnia 14 stycznia 1982 r., *Reina*, 65/81, EU:C:1982:6, pkt 7; z dnia 29 marca 2022 r., *Getin Noble Bank*, C-132/20, EU:C:2022:235, pkt 70).
- 29 W niniejszym przypadku do Trybunału nie należy zatem zajmowanie stanowiska w przedmiocie ewentualnych konsekwencji, jakie w ramach postępowania głównego, na podstawie mających do niego zastosowanie krajowych reguł postępowania sądowego, wiążą się z dopuszczeniem nowej strony po wydaniu postanowienia odsyłającego.
- 30 Co się tyczy ponadto postępowania poprzedzającego wydanie niniejszego wyroku, należy zauważyć, że art. 97 § 2 regulaminu postępowania stanowi, iż w przypadku dopuszczenia nowej strony do sprawy w charakterze interwenienta w postępowaniu głównym, w czasie gdy postępowanie przed Trybunałem jest już w toku, strona ta akceptuje stan sprawy, w jakim znajduje się ona w chwili, gdy Trybunał poinformowano o jej dopuszczeniu. Co więcej, w niniejszej sprawie należy stwierdzić, że biorąc pod uwagę stan rzeczonego postępowania w chwili, gdy Trybunał otrzymał informację o dopuszczeniu UEFA do udziału w postępowaniu głównym w charakterze interwenienta, stronie tej nie tylko przekazano wszystkie dokumenty procesowe doręczone już innym uczestnikom, jak to przewiduje ten przepis, ale także mogła ona przedstawić – i faktycznie przedstawiła – swoje uwagi na etapie pisemnym, a następnie na rozprawie.

B. W przedmiocie treści postanowienia odsyłającego

- 31 Procedura prejudycjalna przewidziana w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są niezbędne do wydania wyroków w przedstawionych im sporach. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem, które znalazło już odzwierciedlenie w art. 94 lit. a) i b) regulaminu postępowania, konieczność dokonania wykładni prawa Unii, która byłaby użyteczna dla sądu krajowego, wymaga, aby sąd krajowy określił ramy stanu faktycznego i prawnego, w jakie wpisują się zadawane przez niego pytania, lub aby przynajmniej wyjaśnił on okoliczności faktyczne, na jakich opierają się owe pytania. Ponadto jest niezbędne – jak stanowi art. 94 lit. c) regulaminu postępowania przed Trybunałem – by wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zawierał omówienie powodów, dla których sąd odsyłający rozpatruje kwestię wykładni lub ważności określonych przepisów prawa Unii, jak również związku, jaki dostrzega on między tymi przepisami a uregulowaniami krajowymi, które znajdują zastosowanie w postępowaniu głównym. Wymogi te odnoszą się w szczególności do dziedzin, w których występują złożone stany faktyczne i prawne, takich jak dziedzina konkurencji (zob. podobnie wyroki: z dnia 27 listopada 2012 r., *Pringle*, C-370/12, EU:C:2012:756, pkt 83; a także z dnia 29 czerwca 2023 r., *Super Bock Bebidas*, C-211/22, EU:C:2023:529, pkt 23, 24).
- 32 Ponadto informacje zawarte w postanowieniu odsyłającym nie tylko powinny pozwolić Trybunałowi na udzielenie użytecznych odpowiedzi, ale także umożliwić rządów państw członkowskich oraz innym zainteresowanym stronom przedstawienie uwag zgodnie z art. 23

statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. podobnie wyroki: z dnia 1 kwietnia 1982 r., Holdijk i in., od 141/81 do 143/81, EU:C:1982:122, pkt 7; a także z dnia 11 kwietnia 2000 r., Deliège, C-51/96 i C-191/97, EU:C:2000:199, pkt 31).

- 33 W niniejszej sprawie wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym spełnia wymogi przypomniane w dwóch poprzednich punktach niniejszego wyroku. Postanowienie odsyłające przedstawia bowiem w sposób szczegółowy ramy faktyczne i prawne, w które wpisują się pytania skierowane do Trybunału. Ponadto postanowienie to przedstawia w sposób zwięzły, lecz zrozumiały powody faktyczne i prawne, które skłoniły sąd odsyłający do uznania, iż zadanie tych pytań jest konieczne, a także związek, który jego zdaniem, w świetle orzecznictwa Trybunału, łączy art. 45 i 101 TFUE ze sporem w postępowaniu głównym.
- 34 Ponadto treść uwag na piśmie przedłożonych Trybunałowi wskazuje na fakt, że ich autorzy nie mieli żadnych trudności w zrozumieniu stanu faktycznego i prawnego związanego z pytaniami zadnymi przez sąd odsyłający, w pojęciu znaczenia i zakresu ustaleń faktycznych leżących u ich podstaw, w zapoznaniu się z powodami, dla których sąd odsyłający uznał za konieczne ich przedstawienie, a także ostatecznie w zajęciu pełnego i użytecznego stanowiska na ten temat.

C. W przedmiocie rzeczywistego charakteru sporu i znaczenia dla sprawy pytań skierowanych do Trybunału

- 35 Jedynie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór w postępowaniu głównym i który powinien przyjąć na siebie odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe, należy dokonanie oceny, w świetle szczególnych okoliczności sprawy, zarówno konieczności wydania orzeczenia w trybie prejudycjalnym po to, aby ów sąd krajowy był w stanie wydać swoje orzeczenie, jak i znaczenia dla sprawy pytań zadanych Trybunałowi. Wynika z tego, że pytania zadane przez sądy krajowe korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy, a odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie takich pytań jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia, o którą się zwrócono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na owe pytania [zob. podobnie wyroki: z dnia 16 grudnia 1981 r., Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, pkt 15, 18; a także z dnia 7 lutego 2023 r., Confédération paysanne i in. (Mutageneza losowa in vitro), C-688/21, EU:C:2023:75, pkt 32, 33].
- 36 W niniejszej sprawie należy wskazać, że stwierdzenia sądu odsyłającego streszczone w pkt 14–24 niniejszego wyroku świadczą o rzeczywistym charakterze sporu w postępowaniu głównym. Ponadto te same stwierdzenia wskazują, że zwrócenie się przez sąd odsyłający w tym kontekście do Trybunału o wykładnię art. 45 i 101 TFUE nie jest w sposób oczywisty pozbawione związku ze stanem faktycznym i z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym.
- 37 Ze stwierdzeń tych wynika bowiem, po pierwsze, że zwrócono się do sądu odsyłającego z żądaniem uchylenia orzeczenia arbitrażowego, w którym CBAS w części odrzucił jako niedopuszczalne, a w części oddalił jako bezzasadne powództwo o stwierdzenie nieważności i o odszkodowanie wniesione przez UL i Royal Antwerp przeciwko zasadom URBSFA i UEFA dotyczącym „wychowanków”. Po drugie, owo orzeczenie arbitrażowe opiera się na wykładni i zastosowaniu art. 45 i 101 TFUE. Po trzecie, sąd odsyłający wyjaśnia, że z uwagi na przedmiot zawisłego przed nim sporu w celu wydania wyroku jest on w szczególności zobowiązany do

skontrolowania sposobu, w jaki CBAS zinterpretował i zastosował art. 45 i 101 TFUE, celem ustalenia, czy orzeczenie arbitrażowe wydane przez ów trybunał może być sprzeczne z belgijskim porządkiem publicznym.

D. W przedmiocie transgranicznego wymiaru sporu w postępowaniu głównym

- 38 Postanowienia traktatu FUE w dziedzinie swobody przedsiębiorczości, swobody świadczenia usług i swobody przepływu kapitału nie mają zastosowania do sytuacji, której wszystkie elementy ograniczają się do jednego państwa członkowskiego (wyroki: z dnia 15 listopada 2016 r., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, pkt 47; a także z dnia 7 września 2022 r., Cilevičs i in., C-391/20, EU:C:2022:638, pkt 31). W związku z tym wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczące wykładni tych postanowień w takich sytuacjach można uznać za dopuszczalne, w pewnych szczególnych przypadkach, tylko wtedy, gdy z postanowienia odsyłającego wynikają konkretne okoliczności pozwalające na ustalenie, że wykładnia oczekiwana w trybie prejudycjalnym jest niezbędna do rozstrzygnięcia sporu ze względu na związek między przedmiotem lub okolicznościami tego sporu a art. 49, 56 lub 63 TFUE, zgodnie z wymogami art. 94 regulaminu postępowania (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 listopada 2016 r., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, pkt 50–55; a także z dnia 7 września 2022 r., Cilevičs i in., C-391/20, EU:C:2022:638, pkt 34).
- 39 Jednakże w niniejszej sprawie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie można uznać za niedopuszczalny na tej podstawie, że art. 45 TFUE, dotyczący swobody przepływu pracowników, nie ma związku ze sporem w postępowaniu głównym z uwagi na „czysto wewnętrzny” charakter owego sporu.
- 40 Po pierwsze bowiem, o ile prawdą jest, że spór w postępowaniu głównym ma charakter inter partes, UL ma obywatelstwo belgijskie, Royal Antwerp ma siedzibę w Belgii, a przy tym zasady przyjęte przez URBSFA mają zasięg geograficzny ograniczony do terytorium tego państwa członkowskiego, jak słusznie podnieśli niektórzy uczestnicy, o tyle spór ten dotyczy orzeczenia arbitrażowego, w którym CBAS zinterpretował i zastosował w szczególności art. 45 TFUE, jak wynika z pkt 17 niniejszego wyroku. Kwestia, czy artykuł ten znajduje zastosowanie we wspomnianym sporze, dotyczy zatem jego istoty, w związku z czym nie można powoływać się na tę kwestię – bez przesądzania o wyniku sporu – w celu zakwestionowania dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.
- 41 Ponadto zdaniem sądu odsyłającego rozpatrywane w postępowaniu głównym zasady UEFA i URBSFA są ściśle ze sobą związane, ponieważ URBSFA, jako członek UEFA, jest zobowiązana do przestrzegania statutu, regulaminów i decyzji UEFA, a jej zasady dotyczące „wychowanków” są bezpośrednio inspirowane zasadami, które UEFA wcześniej przyjęła i zatwierdziła podczas kongresu w Tallinie, jak wspomniano w pkt 7 niniejszego wyroku. Zresztą w istocie to właśnie te powiązania faktyczne i prawne pomiędzy zasadami URBSFA, zasadami UEFA i prawem Unii skłoniły sąd odsyłający do uznania w orzeczeniu, o którym mowa w pkt 22 niniejszego wyroku, że interwencja UEFA z własnej inicjatywy jest dopuszczalna.
- 42 Po drugie, spór w postępowaniu głównym dotyczy równolegle wykładni i stosowania przez CBAS art. 101 TFUE.
- 43 Z utrwalonego orzecznictwa wynika zaś, że chociaż stosowanie ust. 1 tego artykułu wymaga między innymi przewidzenia z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa, że dane porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka mogą wpływać

w istotny sposób na handel między państwami członkowskimi, wywierając bezpośredni lub pośredni i rzeczywisty lub potencjalny wpływ na przepływy handlowe, co może utrudnić realizację lub funkcjonowanie rynku wewnętrznego, to można uznać, że przesłanka ta jest spełniona w przypadku zachowań obejmujących całe terytorium państwa członkowskiego (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., ING Pensii, C-172/14, EU:C:2015:484, pkt 48, 49 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 44 W świetle tego orzecznictwa i biorąc pod uwagę zakres geograficzny zasad rozpatrywanych w postępowaniu głównym oraz łączące je ściśle powiązania, nie można uznać, że art. 101 TFUE nie ma związku ze sporem w postępowaniu głównym ze względu na to, iż zasady, których dotyczy ten spór, nie mogą mieć „wpływu na handel między państwami członkowskimi”.
- 45 W konsekwencji wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dopuszczalny w całości.

IV. W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 46 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 101 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie zasadom przyjętym przez stowarzyszenie odpowiedzialne za organizację rozgrywek piłki nożnej na szczeblu europejskim i wdrożonym zarówno przez to stowarzyszenie, jak i przez będące jego członkami krajowe związki piłki nożnej, które to zasady nakładają na każdy klub uczestniczący w tych rozgrywkach obowiązek wpisania na listę swoich zawodników, a także zgłoszenia do protokołu meczowego minimalnej liczby zawodników wyszkolonych albo przez sam klub, albo na obszarze właściwości terytorialnej związku krajowego, w którym ów klub jest zrzeszony.
- 47 Poprzez pytanie drugie ów sąd zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 45 i 101 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie zasadom przyjętym przez związek odpowiedzialny za organizację rozgrywek piłki nożnej na szczeblu krajowym, które nakładają na każdy klub uczestniczący w tych rozgrywkach obowiązek wpisania na listę swoich zawodników, a także zgłoszenia do protokołu meczowego minimalnej liczby zawodników wyszkolonych na obszarze właściwości terytorialnej tego związku.
- 48 Biorąc pod uwagę zarówno treść tych pytań, jak i charakter sporu, w ramach którego je skierowano do Trybunału, przed zbadaniem tych pytań należy przedstawić uwagi wstępne dotyczące trzech zagadnień.

A. Uwagi wstępne

1. W kwestii przedmiotu postępowania głównego

- 49 Z samego brzmienia dwóch przedstawionych Trybunałowi pytań wynika, że w zakresie, w jakim dotyczą one art. 101 TFUE, pokrywają się one w znacznym stopniu. Sąd odsyłający zmierza bowiem do uzyskania wyjaśnień w przedmiocie wykładni tego artykułu w celu umożliwienia kontroli jego zastosowania w orzeczeniu arbitrażowym dotyczącym zgodności z tym artykułem zasad dotyczących „wychowanków”, takich jak te przyjęte i wdrożone przez UEFA, a także przez poszczególne krajowe związki piłki nożnej będące jej członkami, w tym URBSFA.

- 50 Natomiast w odniesieniu do art. 45 TFUE zadane pytania różnią się od siebie, ponieważ do tego artykułu odnosi się jedynie drugie z nich, dotyczące zasad przyjętych i wdrożonych przez URBSFA. We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający wskazuje w tym względzie, że nie należy do niego zwrócić się do Trybunału z pytaniem dotyczącym zgodności z art. 45 TFUE zasad przyjętych i wdrożonych przez UEFA. Sąd ten wyjaśnia jednak w istocie, że nie wyklucza uwzględnienia tej kwestii w ramach oceny istnienia porozumienia, decyzji związku przedsiębiorstw lub uzgodnionej praktyki w rozumieniu art. 101 TFUE.
- 51 Biorąc pod uwagę te różne czynniki, pytania zadane przez sąd odsyłający należy rozpatrzyć łącznie, dokonując w pierwszej kolejności wykładni art. 101 TFUE, a w drugiej kolejności art. 45 TFUE.

2. W przedmiocie stosowania prawa Unii do sportu i działalności stowarzyszeń sportowych

- 52 Przedstawione Trybunałowi pytania odnoszą się do wykładni art. 45 i 101 TFUE w kontekście sporu dotyczącego zasad przyjętych przez dwa podmioty, które zgodnie ze swoimi statutami mają status stowarzyszeń prawa prywatnego odpowiedzialnych za organizację i kontrolę piłki nożnej odpowiednio na poziomie europejskim i belgijskim, które to zasady ustanawiają pewne warunki, obwarowane sankcjami, w odniesieniu do składu drużyn mogących uczestniczyć w międzklubowych rozgrywkach piłki nożnej.
- 53 W tym względzie należy przypomnieć, że w zakresie, w jakim uprawianie sportu stanowi działalność gospodarczą, wchodzi ono w zakres przepisów prawa Unii, które mają zastosowanie w przypadku takiej działalności (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 grudnia 1974 r., Walrave i Koch, 36/74, EU:C:1974:140, pkt 4; a także z dnia 16 marca 2010 r., Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 27).
- 54 Za niezwiązane w jakikolwiek sposób z działalnością gospodarczą można uważać jedynie pewne przepisy szczególne, które z jednej strony zostały przyjęte wyłącznie ze względów o charakterze niegospodarczym, a z drugiej strony dotyczą kwestii związanych jedynie ze sportem jako takim. Jest tak w szczególności w przypadku przepisów dotyczących wykluczenia zawodników zagranicznych ze składu drużyn uczestniczących w zawodach między drużynami reprezentującymi poszczególne kraje lub ustalania kryteriów klasyfikacji stosowanych przy wyborze sportowców biorących udział w zawodach indywidualnie (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 grudnia 1974 r., Walrave i Koch, 36/74, EU:C:1974:140, pkt 8; z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 76, 127; a także z dnia 11 kwietnia 2000 r., Deliège, C-51/96 i C-191/97, EU:C:2000:199, pkt 43, 44, 63, 64, 69).
- 55 Z wyjątkiem tych szczególnych przepisów zasady, jakie stowarzyszenia sportowe przyjmują w celu uregulowania pracy najemnej lub świadczenia usług przez graczy zawodowych lub półzawodowych, czy mówiąc szerzej – zasady, które choć formalnie nie regulują tej pracy lub tego świadczenia usług, mają bezpośredni wpływ na wspomnianą pracę lub rzeczony świadczenie usług, mogą być objęte art. 45 i 56 TFUE (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 grudnia 1974 r., Walrave i Koch, 36/74, EU:C:1974:140, pkt 5, 17–19, 25; z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 75, 82–84, 87, 103, 116; z dnia 12 kwietnia 2005 r., Simutenkov, C-265/03, EU:C:2005:213, pkt 32; a także z dnia 16 marca 2010 r., Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 28, 30).

- 56 Tak samo zasady przyjęte przez tego rodzaju stowarzyszenia i, szerzej rzecz ujmując, zachowanie związków, które je przyjęły, podlegają postanowieniom traktatu FUE dotyczącym prawa konkurencji, jeżeli przesłanki stosowania owych postanowień są spełnione (zob. podobnie wyrok z dnia 18 lipca 2006 r., Meca-Medina i Majcen/Komisja, C-519/04 P, EU:C:2006:492, pkt 30–33), co oznacza, że związki te można uznać za „przedsiębiorstwa” w rozumieniu art. 101 i 102 TFUE, a rozpatrywane zasady za „decyzje związków przedsiębiorstw” w rozumieniu art. 101 TFUE.
- 57 Ogólniej rzecz ujmując, ponieważ w rezultacie zasady takie wchodzą w zakres wspomnianych postanowień traktatu FUE, to w przypadku gdy ustanawiają one przepisy mające zastosowanie do jednostek, muszą być opracowane i wykonywane z poszanowaniem ogólnych zasad prawa Unii, w szczególności zasad niedyskryminacji i proporcjonalności (zob. podobnie wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r., TopFit i Biffi, C-22/18, EU:C:2019:497, pkt 60, 65, 66 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 58 Tymczasem zasady będące przedmiotem postępowania głównego, niezależnie od tego, czy ich autorem jest UEFA, czy URBSFA, nie należą do zasad, do których można by zastosować wyjątek, o którym mowa w pkt 54 niniejszego wyroku, który to wyjątek, jak Trybunał wielokrotnie przypominał, musi ograniczać się do jego określonego przedmiotu i nie może być powoływany w celu wyłączenia wszelkiej działalności sportowej z zakresu stosowania postanowień traktatu FUE dotyczących prawa gospodarczego Unii (zob. podobnie wyroki: z dnia 14 lipca 1976 r., Donà, 13/76, EU:C:1976:115, pkt 14, 15; a także z dnia 18 lipca 2006 r., Meca-Medina i Majcen/Komisja, C-519/04 P, EU:C:2006:492, pkt 26).
- 59 Przeciwnie, chociaż owe zasady formalnie nie regulują warunków pracy zawodników, należy uznać, że mają one bezpośredni wpływ na tę pracę w zakresie, w jakim uzależniają skład drużyn mogących uczestniczyć w międzyklubowych rozgrywkach piłki nożnej, a w konsekwencji udział samych zawodników w tych rozgrywkach od określonych warunków, których nieprzestrzeganie jest zagrożone sankcjami (zob. podobnie wyrok z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 116–119).
- 60 Dokładniej rzecz ujmując, z informacji sądu odsyłającego wynika, że zasady te przewidują w istocie, iż zawodowe kluby piłkarskie uczestniczące w tych rozgrywkach powinny zgłosić do protokołu meczowego, pod rygorem sankcji, minimalną liczbę „wychowanków”. W zasadach przyjętych przez UEFA wyrażenia tego użyto do oznaczenia w rzeczywistości nie tylko zawodników, którzy zostali wyszkoleni przez klub, który ich zatrudnia, ale również zawodników, których wyszkolił inny klub zrzeszony w tym samym krajowym związku piłki nożnej. W zasadach przyjętych przez URBSFA wyrażenie to jest używane wyłącznie w celu określenia zawodników, którzy zostali wyszkoleni przez „klub belgijski”, a zatem dowolny klub zrzeszony w tym związku. Okoliczność, że tego rodzaju zasady ograniczają przez to możliwość zgłaszania przez kluby piłkarzy do protokołów meczowych, a zatem wystawiania tych piłkarzy w odpowiednim meczu, a nie formalnie możliwość zatrudniania tych zawodników, jest bez znaczenia, ponieważ uczestnictwo w meczach i rozgrywkach stanowi zasadniczy przedmiot działalności piłkarzy, a w konsekwencji ograniczeniu podlega również możliwość ich zatrudnienia (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 120; a także z dnia 13 kwietnia 2000 r., Lehtonen i Castors Braine, C-176/96, EU:C:2000:201, pkt 50).

- 61 Ponadto, biorąc pod uwagę, że skład drużyn stanowi jeden z istotnych parametrów rozgrywek, w których konfrontują się zawodowe kluby piłkarskie, a rozgrywki te są podstawą działalności gospodarczej, należy również uznać, że zasady będące przedmiotem postępowania głównego wywierają bezpośredni wpływ na warunki wykonywania tej działalności gospodarczej i na konkurencję między zawodowymi klubami piłkarskimi prowadzącymi tę działalność.
- 62 W związku z tym zasady UEFA i URBFA, w przedmiocie których sąd odsyłający zwraca się do Trybunału z pytaniami, wchodzą w zakres stosowania art. 45 i 101 TFUE.

3. W przedmiocie art. 165 TFUE

- 63 Większość stron w postępowaniu głównym oraz niektóre spośród rządów uczestniczących w postępowaniu przed Trybunałem wypowiadały się w różny sposób na temat konsekwencji wypływających z art. 165 TFUE w kontekście odpowiedzi, jakich należy udzielić na pytania zadane przez sąd odsyłający.
- 64 W tym względzie należy zauważyć, po pierwsze, że art. 165 TFUE należy rozpatrywać w świetle art. 6 lit. e) TFUE, który przewiduje, iż Unia ma kompetencje do prowadzenia działań mających na celu wspieranie, koordynowanie lub uzupełnianie działań państw członkowskich w dziedzinach edukacji, kształcenia zawodowego, młodzieży i sportu. Artykuł 165 TFUE konkretyzuje bowiem to postanowienie, precyzując zarówno cele przyświecające działaniom Unii w danych dziedzinach, jak i środki, których można użyć, aby przyczynić się do osiągnięcia tych celów.
- 65 I tak, co się tyczy celów przyświecających działaniom Unii w dziedzinie sportu, art. 165 ust. 1 akapit drugi TFUE stanowi, że Unia przyczynia się do wspierania europejskich przedsięwzięć w zakresie sportu, uwzględniając jego szczególny charakter, jego struktury oparte na zasadzie dobrowolności oraz jego funkcję społeczną i edukacyjną, zaś ust. 2 tiret ostatnie tego artykułu – że działania Unii w tej dziedzinie zmierzają do rozwoju europejskiego wymiaru sportu przez popieranie uczciwości i dostępności we współzawodnictwie sportowym oraz współpracy między podmiotami odpowiedzialnymi za sport, jak również przez ochronę integralności fizycznej i psychicznej sportowców, w szczególności tych najmłodszych.
- 66 Co się tyczy środków, których można używać w celu przyczynienia się do osiągnięcia tych celów, art. 165 ust. 3 TFUE przewiduje, że Unia sprzyja współpracy z państwami trzecimi oraz z organizacjami międzynarodowymi właściwymi w dziedzinie sportu, a ust. 4 tego artykułu – że Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, lub Rada, stanowiąc samodzielnie na wniosek Komisji, mogą przyjąć, odpowiednio, środki zachęcające lub zalecenia.
- 67 Po drugie, jak wynika zarówno z brzmienia art. 165 TFUE, jak i z brzmienia art. 6 lit. e) TFUE, autorzy traktatów zamierzali przyznać Unii w tych postanowieniach kompetencję wspierającą, umożliwiającą jej prowadzenie nie tyle „polityki”, jak przewidziano w innych postanowieniach traktatu FUE, lecz „działania” w wielu określonych dziedzinach, w tym w dziedzinie sportu. Wspomniane postanowienia stanowią zatem podstawę prawną upoważniającą Unię do wykonywania tej kompetencji na określonych w nich warunkach i w granicach, które zgodnie z art. 165 ust. 4 tiret pierwsze TFUE obejmują wyłączenie jakiejkolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych przyjętych na poziomie krajowym. Ponadto zgodnie z art. 6 TFUE wspomniana kompetencja wspierająca pozwala Unii na przyjmowanie aktów prawnych wyłącznie w celu wspierania, koordynowania lub uzupełniania działań państw członkowskich.

- 68 Jednocześnie, jak wynika to również z kontekstu, w jaki wpisuje się art. 165 TFUE, a w szczególności z umiejscowienia go w części trzeciej traktatu FUE, poświęconej „politykom i działaniom wewnętrznym Unii”, a nie w części pierwszej tego traktatu, która zawiera postanowienia o znaczeniu zasadniczym, wśród których w tytule II znajdują się „[p]ostanowienia ogólne”, dotyczące w szczególności promowania wysokiego poziomu zatrudnienia, zapewnienia odpowiedniej ochrony socjalnej, zwalczania dyskryminacji, ochrony środowiska czy też ochrony konsumentów, artykuł ten nie stanowi postanowienia ogólnego o charakterze przekrojowym.
- 69 Stąd wniosek, że chociaż przy przyjmowaniu na podstawie art. 165 TFUE i na warunkach w nim określonych działań zachęcających lub zaleceń w dziedzinie sportu właściwe instytucje Unii powinny brać pod uwagę różne elementy i cele wymienione w tym artykule, to te różnego rodzaju elementy i cele, jak również działania zachęcające i zalecenia nie muszą być włączane lub uwzględniane w sposób wiążący przy stosowaniu zasad, o wykładnię których sąd odsyłający zwraca się do Trybunału, niezależnie od tego, czy dotyczą one swobody przepływu pracowników (art. 45 TFUE), czy też prawa konkurencji (art. 101 TFUE). Szerzej rzecz ujmując, art. 165 TFUE nie może być również postrzegany jako przepis szczególny, który wyłączałby sport spod stosowania wszystkich lub niektórych innych postanowień prawa pierwotnego Unii, które mogą być do niego stosowane, lub przepis nakazujący zapewnienie mu szczególnego traktowania w ramach tego stosowania.
- 70 Po trzecie, nie zmienia to faktu, że – jak wielokrotnie wskazywał Trybunał – działalność sportowa ma dla Unii oraz dla jej obywateli istotne znaczenie społeczne i edukacyjne, znajdujące obecnie odzwierciedlenie w art. 165 TFUE (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 106; a także z dnia 13 czerwca 2019 r., TopFit i Biffi, C-22/18, EU:C:2019:497, pkt 33, 34).
- 71 Ponadto działalność ta odznacza się bezsprzecznie cechami szczególnymi, które choć dotyczą w szczególności sportu amatorskiego, można również odnaleźć w uprawianiu sportu jako działalności gospodarczej (zob. podobnie wyrok z dnia 13 kwietnia 2000 r., Lehtonen i Castors Braine, C-176/96, EU:C:2000:201, pkt 33).
- 72 Wreszcie przy stosowaniu art. 45 i 101 TFUE takie cechy szczególne mogą ewentualnie zostać uwzględnione obok innych elementów, o ile cechy te okażą się istotne, przy czym należy zauważyć, że uwzględnienie to może nastąpić jedynie w ramach i z poszanowaniem przesłanek oraz kryteriów stosowania przewidzianych w każdym z tych artykułów.
- 73 W szczególności w przypadku podniesienia argumentu, że zasada przyjęta przez stowarzyszenie sportowe stanowi przeszkodę w swobodnym przepływie pracowników lub porozumienie antykonkurencyjne, uznanie tej zasady za przeszkodę lub porozumienie antykonkurencyjne musi w każdym wypadku opierać się na konkretnej analizie treści tej zasady w rzeczywistym kontekście, w którym ma ona podlegać wprowadzeniu w życie (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 98–103; z dnia 11 kwietnia 2000 r., Deliège, C-51/96 i C-191/97, EU:C:2000:199, pkt 61–64; a także z dnia 13 kwietnia 2000 r., Lehtonen i Castors Braine, C-176/96, EU:C:2000:201, pkt 48–50). Taka analiza może wymagać uwzględnienia na przykład charakteru, organizacji lub funkcjonowania danego sportu, a ściślej rzecz biorąc, stopnia profesjonalizacji tego sportu, sposobu jego uprawiania, interakcji różnych uczestniczących w nim podmiotów, a także roli odgrywanej przez odpowiedzialne za ten sport na wszystkich szczeblach struktury lub organy, współpracę z którymi Unia wspiera zgodnie z art. 165 ust. 3 TFUE.

- 74 Ponadto w razie wykazania przeszkody w swobodnym przepływie pracowników stowarzyszenie, które przyjęło rozpatrywaną zasadę, ma możliwość wykazania, że jest ona usprawiedliwiona, konieczna i proporcjonalna w świetle pewnych celów, które można uznać za uzasadnione (zob. podobnie wyrok z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 104) i które zależą od specyfiki sportu rozpatrywanego w danym przypadku.
- 75 To właśnie w świetle całości powyższych rozważań należy zbadać pytania sądu odsyłającego w zakresie, w jakim dotyczą art. 101 TFUE, a następnie w zakresie, w jakim dotyczą art. 45 TFUE.

B. W przedmiocie pytań prejudycjalnych w zakresie dotyczącym art. 101 TFUE

- 76 Artykuł 101 TFUE ma zastosowanie do każdego podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą, który jako taki należy uznać za przedsiębiorstwo, niezależnie od jego formy prawnej oraz sposobu finansowania (zob. podobnie wyroki: z dnia 23 kwietnia 1991 r., Höfner i Elser, C-41/90, EU:C:1991:161, pkt 21; z dnia 11 grudnia 2007 r., ETI i in., C-280/06, EU:C:2007:775, pkt 38; a także z dnia 1 lipca 2008 r., MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, pkt 20, 21).
- 77 W konsekwencji artykuł ów ma zastosowanie między innymi do podmiotów utworzonych w formie stowarzyszeń mających na celu, zgodnie ze swoimi statutami, organizację i kontrolę danego sportu w zakresie, w jakim rzeczono podmioty w związku z tym sportem wykonują działalność gospodarczą poprzez oferowanie towarów lub usług i w jakim z tego powodu należy uznać je za „przedsiębiorstwa” (zob. podobnie wyrok z dnia 1 lipca 2008 r., MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, pkt 22, 23, 26).
- 78 Ponadto art. 101 TFUE ma również zastosowanie do podmiotów, które wprowadzie same niekoniecznie są przedsiębiorstwami, ale można je uznać za „związki przedsiębiorstw”.
- 79 Biorąc pod uwagę przedmiot sprawy w postępowaniu głównym i wyjaśnienia sądu odsyłającego, w niniejszym przypadku należy uznać, że art. 101 TFUE ma zastosowanie do UEFA i URBSFA, ponieważ członkami obu tych stowarzyszeń lub podmiotami zrzeszonymi w nich są, bezpośrednio lub pośrednio, podmioty, które można uznać za „przedsiębiorstwa”, ponieważ prowadzą one działalność gospodarczą, podobnie jak kluby piłkarskie.

1. W przedmiocie wykładni art. 101 ust. 1 TFUE

- 80 Artykuł 101 ust. 1 TFUE uznaje za niezgodne z rynkiem wewnętrznym i zakazuje wszelkie porozumienia między przedsiębiorstwami, wszelkie decyzje związków przedsiębiorstw i wszelkie uzgodnione praktyki, które mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi i których celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji wewnątrz rynku wewnętrznego.

a) W przedmiocie istnienia „decyzji związku przedsiębiorstw”

- 81 Zastosowanie art. 101 ust. 1 TFUE w przypadku podmiotu takiego jak UEFA lub URBSFA, działającego jako związek przedsiębiorstw, wymaga, po pierwsze, wykazania istnienia „decyzji związku przedsiębiorstw”, takiej jak decyzja polegająca w przypadku przedmiotowego stowarzyszenia na przyjęciu lub wprowadzeniu w życie uregulowań mających bezpośredni wpływ na warunki wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorstwa, które są jego

bezpośrednimi lub pośrednimi członkami (zob. podobnie wyroki: z dnia 19 lutego 2002 r., Wouters i in., C-309/99, EU:C:2002:98, pkt 64; a także z dnia 28 lutego 2013 r., Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127, pkt 42–45).

- 82 W niniejszej sprawie okoliczność taka zachodzi w przypadku dwóch decyzji, w związku z którymi sąd odsyłający zwraca się do Trybunału z pytaniami, a mianowicie aktów, w których UEFA i URBSFA przyjęły zasady dotyczące „wychowanków”.

b) W przedmiocie wpływu na handel między państwami członkowskimi

- 83 Po drugie, stosowanie art. 101 ust. 1 TFUE w przypadku takich decyzji wymaga wykazania z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa, że decyzje te w istotny sposób „mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi”, wywierając bezpośredni lub pośredni i rzeczywisty lub potencjalny wpływ na przepływy handlowe, co może utrudnić realizację lub funkcjonowanie rynku wewnętrznego.
- 84 W niniejszej sprawie, w świetle przypomnianego w pkt 43 niniejszego wyroku utrwalonego orzecznictwa Trybunału i z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający, zakres geograficzny decyzji rozpatrywanych w postępowaniu głównym pozwala uznać, że przesłanka ta jest spełniona.

c) W przedmiocie pojęcia zachowania, którego „celem” lub „skutkiem” jest naruszenie konkurencji, oraz w przedmiocie ustalenia istnienia takiego zachowania

- 85 Aby w danym przypadku można było uznać, że porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka są objęte zakazem przewidzianym w art. 101 ust. 1 TFUE, zgodnie z brzmieniem tego postanowienia konieczne jest wykazanie, że zachowanie to ma na celu zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji lub że ma ono taki skutek (zob. podobnie wyroki: z dnia 30 czerwca 1966 r., LTM, 56/65, EU:C:1966:38, s. 359; z dnia 29 czerwca 2023 r., Super Bock Bebidas, C-211/22, EU:C:2023:529, pkt 31).
- 86 W tym celu należy w pierwszym rzędzie zbadać cel rozpatrywanego zachowania. W przypadku gdy po przeprowadzeniu takiego badania okazuje się, że zachowanie to ma antykonkurencyjny cel, badanie jego wpływu na konkurencję nie jest konieczne. Zatem jedynie w przypadku, gdy nie można uznać, że zachowanie to ma antykonkurencyjny cel, konieczne jest w drugim rzędzie przeprowadzenie badania antykonkurencyjnego skutku (zob. podobnie wyroki: z dnia 30 czerwca 1966 r., LTM, 56/65, EU:C:1966:38, s. 359; a także z dnia 26 listopada 2015 r., Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, pkt 16, 17).
- 87 Analiza, jaką należy przeprowadzić, różni się w zależności od tego, czy w przypadku danego zachowania zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji jest jego „celem”, czy „skutkiem”, ponieważ każde z tych dwóch pojęć podlega odrębnym reżimom prawnym i dowodowym [zob. podobnie wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 63].

1) W przedmiocie ustalenia istnienia zachowania, którego „celem” jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji

- 88 Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału, streszczonego w szczególności w wyrokach z dnia 23 stycznia 2018 r., F. Hoffmann-La Roche i in. (C-179/16, EU:C:2018:25, pkt 78) i z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in. (C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 67), chociaż pojęcie antykonkurencyjnego „celu” nie stanowi wyjątku od pojęcia antykonkurencyjnego „skutku”, jak wynika z pkt 85 i 86 niniejszego wyroku, to jednak należy je interpretować w sposób ścisły.
- 89 Pojęcie to należy zatem rozumieć w ten sposób, że odnosi się ono wyłącznie do pewnych rodzajów współpracy między przedsiębiorstwami, które są szkodliwe dla konkurencji w stopniu wystarczającym do tego, aby można było uznać, że nie ma konieczności badania ich skutków. Pewne rodzaje współpracy między przedsiębiorstwami można bowiem uznać za szkodliwe dla prawidłowego funkcjonowania normalnej konkurencji z uwagi na sam ich charakter [zob. podobnie wyroki: z dnia 30 czerwca 1966 r., LTM, 56/65, EU:C:1966:38, s. 359; z dnia 23 stycznia 2018 r., F. Hoffmann-La Roche i in., C-179/16, EU:C:2018:25, pkt 78; a także z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 67].
- 90 Do rodzajów zachowań, które należy zaliczyć do tej kategorii, należą przede wszystkim niektóre zachowania o znamionach zmowy szczególnie szkodliwe dla konkurencji, takie jak kartelee horyzontalne prowadzące do ustalania cen, ograniczenia zdolności produkcyjnych lub podziału klientów. Te rodzaje zachowań mogą bowiem prowadzić do wzrostu cen lub zmniejszenia produkcji, a w rezultacie obniżenia podaży, pociągając za sobą niewłaściwe wykorzystanie zasobów, ze szkodą dla przedsiębiorstw będących ich użytkownikami i konsumentów (zob. podobnie wyroki: z dnia 20 listopada 2008 r., Beef Industry Development Society i Barry Brothers, C-209/07, EU:C:2008:643, pkt 17, 33; z dnia 11 września 2014 r., CB/Komisja, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, pkt 51; a także z dnia 16 lipca 2015 r., ING Pensii, C-172/14, EU:C:2015:484, pkt 32).
- 91 W niektórych przypadkach można uznać, że antykonkurencyjny cel mają również inne rodzaje zachowań, które niekoniecznie są tak szkodliwe dla konkurencji. Dotyczy to w szczególności pewnych rodzajów porozumień horyzontalnych innych niż kartelee, na przykład tych, które prowadzą do wykluczenia z rynku przedsiębiorstw konkurencyjnych [zob. podobnie wyroki: z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 76, 77, 83–87, 101; a także z dnia 25 marca 2021 r., Lundbeck/Komisja, C-591/16 P, EU:C:2021:243, pkt 113, 114], czy też niektórych rodzajów decyzji związków przedsiębiorstw, których celem jest koordynacja zachowania ich członków, zwłaszcza pod kątem cen (zob. podobnie wyrok z dnia 27 stycznia 1987 r., Verband der Sachversicherer/Komisja, 45/85, EU:C:1987:34, pkt 41).
- 92 Aby określić, czy w danym przypadku porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka wykazuje ze względu na sam swój charakter stopień szkodliwości dla konkurencji wystarczający do tego, aby można było uznać, iż ma na celu zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji, konieczne jest zbadanie, po pierwsze, treści porozumienia, decyzji lub praktyki, po drugie, kontekstu gospodarczego i prawnego, w jaki się one wpisują, a po trzecie, celów, do których osiągnięcia zmierzają (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 września 2014 r., CB/Komisja, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, pkt 53; a także z dnia 23 stycznia 2018 r., F. Hoffmann-La Roche i in., C-179/16, EU:C:2018:25, pkt 79).

- 93 W tym względzie przede wszystkim trzeba wskazać, że jeśli chodzi o kontekst gospodarczy i prawny, w jaki wpisuje się rozpatrywane zachowanie, należy wziąć pod uwagę charakter odnośnych towarów lub usług, jak również rzeczywiste warunki, które charakteryzują strukturę i funkcjonowanie danego sektora lub rynku lub danych sektorów lub rynków (wyroki: z dnia 11 września 2014 r., CB/Komisja, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, pkt 53; a także z dnia 23 stycznia 2018 r., F. Hoffmann-La Roche i in., C-179/16, EU:C:2018:25, pkt 80). Nie jest natomiast w żaden sposób konieczne badanie ani tym bardziej wykazanie skutków tego zachowania dla konkurencji, niezależnie od tego, czy są one rzeczywiste, czy potencjalne, lub też negatywne, czy pozytywne, jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 85 i 86 niniejszego wyroku.
- 94 Następnie, jeśli chodzi o cele realizowane przez dane zachowanie, należy określić obiektywne cele w zakresie konkurencji, do których osiągnięcia zachowanie to zmierza. Natomiast okoliczność, że zaangażowane przedsiębiorstwa działały bez subiektywnego zamiaru zapobieżenia, ograniczenia lub zakłócenia konkurencji, a także okoliczność, że realizowały one pewne uzasadnione cele, nie są decydujące dla zastosowania art. 101 ust. 1 TFUE (zob. podobnie wyroki: z dnia 6 kwietnia 2006 r., General Motors/Komisja, C-551/03 P, EU:C:2006:229, pkt 64, 77 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 20 listopada 2008 r., Beef Industry Development Society i Barry Brothers, C-209/07, EU:C:2008:643, pkt 21).
- 95 W szczególności Trybunał wielokrotnie orzekał, że porozumienia mające na celu podział rynków według granic państwowych, prowadzące do przywrócenia podziału rynków krajowych lub utrudniające wzajemne przenikanie się rynków krajowych, mogą stać w sprzeczności z celem traktatów UE i FUE polegającym na doprowadzeniu do integracji tych rynków poprzez ustanowienie rynku wewnętrznego, wobec czego należy je co do zasady zakwalifikować jako porozumienia, których „celem” jest ograniczenie konkurencji w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE (zob. podobnie wyroki: z dnia 16 września 2008 r., Sot. Lélouk kai Sia i in., od C-468/06 do C-478/06, EU:C:2008:504, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 4 października 2011 r., Football Association Premier League i in., C-403/08 i C-429/08, EU:C:2011:631, pkt 139).
- 96 Orzecznictwo to, które znalazło zastosowanie również w przypadku zachowań innych niż porozumienia, niezależnie od tego, czy ich autorami są przedsiębiorstwa, czy też związki przedsiębiorstw (zob. podobnie wyroki: z dnia 17 października 1972 r., Vereeniging van Cementhandelaren/Komisja, 8/72, EU:C:1972:84, pkt 23–25, 29; a także z dnia 16 września 2008 r., Sot. Lélouk kai Sia i in., od C-468/06 do C-478/06, EU:C:2008:504, pkt 66), opiera się na okoliczności, że – jak wynika z art. 3 ust. 1 lit. b) TFUE – ustanowienie reguł konkurencji niezbędnych do funkcjonowania rynku wewnętrznego stanowi integralną część celu w postaci ustanowienia tego rynku, który art. 3 ust. 3 TUE, między innymi, wyznacza Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 12 maja 2022 r., Servizio Elettrico Nazionale i in., C-377/20, EU:C:2022:379, pkt 42, 43 i przytoczone tam orzecznictwo). Dokonując bowiem podziału rynków według granic państwowych, przywracając ich podział lub utrudniając ich wzajemne przenikanie, takie zachowania neutralizują korzyści, jakie konsumenci mogliby czerpać ze skutecznej i niezakłóconej konkurencji na rynku wewnętrznym (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2008 r., Sot. Lélouk kai Sia i in., od C-468/06 do C-478/06, EU:C:2008:504, pkt 66).
- 97 Kwalifikację antykonkurencyjnego „celu” w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE przyjęto zatem w przypadku rozmaitych form porozumień mających na celu ograniczenie konkurencji w oparciu o granice państwowe lub prowadzących do takiego ograniczenia, w szczególności niezależnie od tego, czy chodziło o uniemożliwienie lub ograniczenie handlu równoległego, zapewnienie bezwzględnej ochrony terytorialnej podmiotom praw wyłącznych, czy też inne formy ograniczenia konkurencji transgranicznej na rynku wewnętrznym (zob. podobnie wyroki: z dnia

6 października 2009 r., GlaxoSmithKline Services i in./Komisja i in., C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P, EU:C:2009:610, pkt 61; a także z dnia 4 października 2011 r., Football Association Premier League i in., C-403/08 i C-429/08, EU:C:2011:631, pkt 139–142).

- 98 Wreszcie kwalifikacja danego zachowania jako zachowania, którego „celem” jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji, powinna w każdym wypadku wskazywać dokładne powody, dla których zachowanie to wykazuje wystarczający stopień szkodliwości dla konkurencji, uzasadniający wniosek, że taki właśnie jest jego cel (zob. podobnie wyrok z dnia 11 września 2014 r., CB/Komisja, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, pkt 69).

2) W przedmiocie ustalenia istnienia zachowania, którego „skutkiem” jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji

- 99 Pojęcie zachowania mającego antykonkurencyjny „skutek” obejmuje każde zachowanie, którego nie można uznać za mające antykonkurencyjny „cel”, pod warunkiem wykazania, że rzeczywistym lub potencjalnym skutkiem tego zachowania jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji, i to w odczuwalny sposób [zob. podobnie wyroki: z dnia 28 maja 1998 r., Deere/Komisja, C-7/95 P, EU:C:1998:256, pkt 77; a także z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 117].

- 100 W tym celu konieczne jest zbadanie, jak rzeczywiście wyglądałaby konkurencja, gdyby dane porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka nie istniały [wyroki: z dnia 30 czerwca 1966 r., LTM, 56/65, EU:C:1966:38, s. 360; a także z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 118], poprzez określenie rynku lub rynków, na których zachowanie to może wywoływać skutki, a następnie określenie tych skutków, niezależnie od tego, czy są one rzeczywiste, czy potencjalne. Badanie to wymaga samo w sobie uwzględnienia wszystkich istotnych okoliczności.

3) W przedmiocie zakwalifikowania zasad nakładających na kluby obowiązek posiadania w swych drużynach minimalnej liczby „wychowanków” jako decyzji związku przedsiębiorstw, której „celem” lub „skutkiem” jest ograniczenie konkurencji

- 101 W niniejszej sprawie, co się tyczy treści zasad UEFA i URBSFA, w związku z którymi sąd odsyłający zwraca się do Trybunału z pytaniami, należy przypomnieć, po pierwsze, że zasady te nakładają na zawodowe kluby piłkarskie uczestniczące w międzyklubowych rozgrywkach piłki nożnej podlegających tym stowarzyszeniom obowiązek zgłoszenia do protokołu meczowego, pod rygorem sankcji, minimalnej liczby zawodników spełniających wymogi dotyczące uznania ich za „wychowanków”, zdefiniowane we wspomnianych zasadach. W ten sposób ograniczają one, ze względu na sam swój charakter, możliwość zgłoszenia przez wspomniane kluby do tego protokołu zawodników, którzy nie spełniają takich wymogów.

- 102 Po drugie, z wyjaśnień sądu odsyłającego wynika, że to ograniczenie możliwości swobodnego określania przez kluby składów drużyn zachodzi na dwa różne sposoby. Zasady UEFA i URBSFA nakładają bowiem na te kluby obowiązek zgłoszenia do protokołu meczowego minimalnej liczby zawodników, którzy chociaż są uznawani za „wychowanków”, w rzeczywistości zostali wyszkoleni niekoniecznie przez zatrudniający ich klub, lecz przez dowolny klub zrzeszony w tym samym krajowym związku piłki nożnej co ów klub, bez jakiegokolwiek wymogu co do położenia geograficznego w obrębie właściwości terytorialnej tego związku. Wobec tego ograniczenie wprowadzone przez te zasady zachodzi w rzeczywistości na poziomie danego związku, a zatem

na poziomie krajowym. Jednocześnie zasady UEFA nakładają również na te kluby obowiązek uwzględnienia w liczbie „wychowanków”, którą muszą zgłosić do protokołów meczowych, minimalnej liczby zawodników, którzy zostali rzeczywiście wyszkoleni przez zatrudniający ich klub. Tak więc ograniczenie, które wprowadzają, zachodzi na poziomie danego klubu.

- 103 Co się tyczy kontekstu gospodarczego i prawnego, w jaki wpisują się zasady, odnośnie do których sąd odsyłający zwraca się do Trybunału z pytaniami, z orzecznictwa Trybunału wynika przede wszystkim, że z uwagi na szczególny charakter „produktów”, jakie stanowią z ekonomicznego punktu widzenia zawody sportowe, stowarzyszenia odpowiedzialne za dyscyplinę sportową, takie jak UEFA i URBSFA mogą, ogólnie rzecz biorąc, przyjmować zasady dotyczące w szczególności organizacji zawodów w tej dyscyplinie, ich prawidłowego przebiegu i udziału w nich sportowców (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 kwietnia 2000 r., *Deliège*, C-51/96 i C-191/97, EU:C:2000:199, pkt 67, 68; a także z dnia 13 czerwca 2019 r., *TopFit i Biffi*, C-22/18, EU:C:2019:497, pkt 60), o ile takie stowarzyszenia nie ograniczają przy tym wykonywania praw i wolności przyznanych jednostkom przez prawo Unii (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 grudnia 1995 r., *Bosman*, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 81, 83; a także z dnia 13 czerwca 2019 r., *TopFit i Biffi*, C-22/18, EU:C:2019:497, pkt 52).
- 104 Następnie należy wskazać, że specyfika zawodowej piłki nożnej i działalności gospodarczej, która wiąże się z uprawianiem tego sportu, pozwala uznać, iż w przypadku stowarzyszeń takich jak UEFA i URBSFA uzasadnione jest określenie w szczególności warunków, na jakich zawodowe kluby piłkarskie mogą tworzyć drużyny uczestniczące w rozgrywkach międzyklubowych na obszarze ich właściwości terytorialnej.
- 105 W istocie sport ten, który ma w Unii nie tylko istotne znaczenie społeczne i kulturalne (zob. wyroki: z dnia 15 grudnia 1995 r., *Bosman*, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 106; z dnia 16 marca 2010 r., *Olympique Lyonnais*, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 40), ale także medialne, charakteryzuje się między innymi organizowaniem licznych rozgrywek zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym, w których uczestniczy wiele klubów i wielu piłkarzy. Ponadto, podobnie jak w przypadku niektórych innych sportów, cechuje się tym, że uczestnictwo w rozgrywkach jest zastrzeżone dla drużyn, które uzyskały określone wyniki sportowe (zob. podobnie wyrok z dnia 15 grudnia 1995 r., *Bosman*, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 132), ponieważ przebieg tych rozgrywek polega na konfrontacjach i stopniowym eliminowaniu poszczególnych drużyn. Opiera się on zatem zasadniczo na zasługach sportowych, które mogą być widoczne tylko wtedy, gdy wszystkie biorące udział drużyny mają skład określony z poszanowaniem jednakowych warunków regulacyjnych i technicznych, co gwarantuje w pewnym stopniu równość szans.
- 106 Wreszcie rzeczywiste warunki, które charakteryzują funkcjonowanie „rynku”, jakim są z ekonomicznego punktu widzenia rozgrywki zawodowej piłki nożnej, pozwalają przyjąć, że zasady, które mogą ustanawiać stowarzyszenia takie jak UEFA i URBSFA, a w szczególności zasady dotyczące organizacji i prawidłowego przebiegu rozgrywek podlegających tym stowarzyszeniom, mogą odnosić się nadal w pewnych kwestiach i w pewnym stopniu do wymogów lub kryteriów na szczeblu krajowym. Z funkcjonalnego punktu widzenia sport ten charakteryzuje bowiem współistnienie rozgrywek międzyklubowych i rozgrywek między reprezentacjami krajowych związków piłki nożnej, których skład, z uwagi na specyfikę tych spotkań, może zgodnie z prawem podlegać „klausułom obywatelstwa” (zob. podobnie wyrok z dnia 15 grudnia 1995 r., *Bosman*, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 127, 128 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 107 Jeśli chodzi o cel, któremu rozpatrywane w postępowaniu głównym zasady obiektywnie służą z punktu widzenia konkurencji, to z wyjaśnień sądu odsyłającego dotyczących treści tych zasad wynika, że ograniczają one lub pozwalają kontrolować jeden z istotnych parametrów konkurencji, jaką mogą prowadzić zawodowe kluby piłkarskie, a mianowicie rekrutację utalentowanych piłkarzy – niezależnie od klubu i miejsca, w którym zostali wyszkoleni – którzy mogą umożliwić swojej drużynie wygraną podczas starcia z drużyną przeciwną. Z tego punktu widzenia, jak słusznie dodaje rząd belgijski, ograniczenie to może mieć wpływ na grę konkurencyjną, w jakiej mogą uczestniczyć kluby, nie tylko na „rynku wyższego szczebla lub dostaw”, który z ekonomicznego punktu widzenia obejmuje rekrutację zawodników, lecz również na „rynku niższego szczebla”, który z tego samego punktu widzenia obejmuje międzyklubowe rozgrywki piłki nożnej.
- 108 Niemniej jednak to do sądu odsyłającego będzie należało ustalenie, czy ze względu na swój charakter zasady będące przedmiotem postępowania głównego wykazują stopień szkodliwości dla konkurencji wystarczający do tego, aby można było stwierdzić, że mają one na „celu” ograniczenie konkurencji.
- 109 W tym celu zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 92 niniejszego wyroku sąd ten powinien uwzględnić treść tych zasad oraz ustalić, czy owe zasady ograniczają – w zakresie wystarczającym do uznania, że stopień szkodliwości tych zasad pozwala na zakwalifikowanie ich jako antykonkurencyjnych ze względu na „cel” – dostęp zawodowych klubów piłkarskich do istotnych dla ich powodzenia „zasobów”, jakimi są z ekonomicznego punktu widzenia wyszkoleni już zawodnicy, nakładając na owe kluby obowiązek rekrutowania minimalnej liczby zawodników wyszkolonych w ramach krajowych ze szkodą dla konkurencji transgranicznej, jaką normalnie mogłyby podjąć poprzez rekrutowanie zawodników wyszkolonych w innych krajowych związkach piłki nożnej. Szczególne znaczenie ma z tego punktu widzenia proporcja przedmiotowej kategorii zawodników.
- 110 Do sądu odsyłającego będzie również należało uwzględnienie, zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 70–73, 93 i 94 niniejszego wyroku, kontekstu gospodarczego i prawnego, w jakim przyjęto zasady rozpatrywane w postępowaniu głównym, oraz specyfiki piłki nożnej, a także ocena, czy przyjęcie tych zasad miało na celu ograniczenie dostępu klubów do tych zasobów, podział lub przywrócenie podziału rynków według granic państwowych lub utrudnienie wzajemnego przenikania się rynków krajowych poprzez wprowadzenie pewnego rodzaju „preferencji krajowej”.
- 111 Jeżeli po przeprowadzeniu tego badania sąd odsyłający dojdzie do wniosku, że stopień szkodliwości zasad rozpatrywanych w postępowaniu głównym jest wystarczający, aby przyjąć, że mają one na celu ograniczenie konkurencji, a w rezultacie są objęte zakazem przewidzianym w art. 101 ust. 1 TFUE, nie będzie on musiał badać ich rzeczywistych lub potencjalnych skutków.
- 112 W przeciwnym zaś razie ów sąd będzie musiał zbadać rzeczzone skutki.

d) W przedmiocie możliwości uznania pewnych szczególnych zachowań za zachowania nieobjęte art. 101 ust. 1 TFUE

- 113 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że nie każde porozumienie między przedsiębiorstwami i nie każda decyzja związku przedsiębiorstw, które ograniczają swobodę działania przedsiębiorstw będących stronami tego porozumienia lub podlegających tej decyzji, są bezwzględnie objęte zakazem ustanowionym w art. 101 ust. 1 TFUE. Badanie kontekstu

gospodarczego i prawnego, w jaki wpisują się niektóre z tych porozumień i niektóre z tych decyzji, może bowiem prowadzić do stwierdzenia, po pierwsze, że są one usprawiedliwione realizacją jednego lub większej liczby uzasadnionych celów leżących w interesie ogólnym, które same w sobie są pozbawione antykonkurencyjnego charakteru, po drugie, że konkretne środki, które wykorzystano do realizacji tych celów, są rzeczywiście do tego konieczne, a po trzecie, że nawet jeśli okaże się, iż nieodłącznym skutkiem tych środków jest ograniczenie lub zakłócenie konkurencji, przynajmniej potencjalnie, ów nieodłączny skutek nie wykracza poza to, co konieczne, w szczególności nie dochodzi do wyeliminowania wszelkiej konkurencji. Orzecznictwo to może znaleźć zastosowanie w szczególności w przypadku porozumień lub decyzji w postaci zasad przyjętych przez stowarzyszenie takie jak stowarzyszenie zawodowe lub stowarzyszenie sportowe w celu realizacji określonych celów etycznych lub deontologicznych, a ujmując rzecz szerzej, w celu określenia ram wykonywania działalności zawodowej, jeżeli dane stowarzyszenie wykaże spełnienie przypomnianych powyżej przesłanek (zob. podobnie wyroki: z dnia 19 lutego 2002 r., *Wouters i in.*, C-309/99, EU:C:2002:98, pkt 97; z dnia 18 lipca 2006 r., *Meca-Medina i Majcen/Komisja*, C-519/04 P, EU:C:2006:492, pkt 42–48; a także z dnia 28 lutego 2013 r., *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas*, C-1/12, EU:C:2013:127, pkt 93, 96, 97).

- 114 W szczególności w dziedzinie sportu Trybunał stwierdził w świetle dostępnych mu informacji, że przepisy antydopingowe przyjęte przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski (MKOl) nie są objęte zakazem ustanowionym w art. 101 ust. 1 TFUE, mimo że ograniczają swobodę działania sportowców, a ich nieodłącznym skutkiem jest ograniczenie potencjalnej konkurencji między nimi poprzez określenie progu, powyżej którego obecność nandrolonu stanowi doping, w celu utrzymania właściwego, uczciwego, i obiektywnego przebiegu rozgrywek sportowych, zapewnienia równych szans sportowcom, ochrony ich zdrowia, a także poszanowania wartości etycznych leżących u podstaw sportu, wśród których znajduje się rywalizacja oparta na osiągnięciach (zob. podobnie wyrok z dnia 18 lipca 2006 r., *Meca-Medina i Majcen/Komisja*, C-519/04 P, EU:C:2006:492, pkt 43–55).
- 115 Natomiast orzecznictwo przytoczone w pkt 113 niniejszego wyroku nie może znaleźć zastosowania w przypadku zachowań, które nie dość, że przynoszą nieodłączny „skutek” w postaci ograniczenia konkurencji, przynajmniej potencjalnie, poprzez zmniejszenie swobody działania niektórych przedsiębiorstw, to jeszcze wykazują w odniesieniu do tej konkurencji stopień szkodliwości uzasadniający stwierdzenie, że zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji jest nawet ich „celem”. A zatem tylko wtedy, gdy po zbadaniu rozpatrywanego w danej sprawie zachowania okaże się, że zachowanie to nie ma na celu zapobieżenia, ograniczenia lub zakłócenia konkurencji, należy ustalić następnie, czy rzeczone zachowanie może być objęte tym orzecznictwem (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 lutego 2013 r., *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas*, C-1/12, EU:C:2013:127, pkt 69; z dnia 4 września 2014 r., *API i in.*, od C-184/13 do C-187/13, C-194/13, C-195/13 i C-208/13, EU:C:2014:2147, pkt 49; a także z dnia 23 listopada 2017 r., *CHEZ Elektro Bulgaria i FrontEx International*, C-427/16 i C-428/16, EU:C:2017:890, pkt 51, 53, 56, 57).
- 116 Jeśli chodzi o zachowania mające na celu zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji, zachowania takie mogą skorzystać z wyłączenia spod zakazu przewidzianego w art. 101 ust. 1 TFUE jedynie na podstawie art. 101 ust. 3 TFUE i pod warunkiem, że wszystkie przesłanki przewidziane w tym postanowieniu są spełnione (zob. podobnie wyrok z dnia 20 listopada 2008 r., *Beef Industry Development Society i Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, pkt 21).

117 Zatem w niniejszej sprawie tylko wtedy, gdy po zbadaniu zasad rozpatrywanych w postępowaniu głównym sąd odsyłający dojdzie do wniosku, że nie mają one na celu ograniczenia konkurencji, lecz mają taki skutek, będzie on musiał sprawdzić, czy spełniają one przesłanki określone w pkt 113 niniejszego wyroku, uwzględniając w tym zakresie cele przedstawione w szczególności przez stowarzyszenia i związki sportowe, których dotyczy postępowanie główne, polegające na zapewnieniu jednolitości warunków, w jakich tworzone są drużyny uczestniczące w międzyklubowych rozgrywkach piłki nożnej tych związków i stowarzyszeń, a także na wspieraniu szkolenia młodych piłkarzy zawodowych.

2. W przedmiocie wykładni art. 101 ust. 3 TFUE

118 Z samego brzmienia art. 101 ust. 3 TFUE wynika, że wszelkie porozumienia, decyzje związków przedsiębiorstw lub uzgodnione praktyki, które okazują się sprzeczne z art. 101 ust. 1 TFUE, czy to ze względu na swój antykonkurencyjny cel, czy antykonkurencyjny skutek, mogą być objęte wyłączeniem, jeżeli spełniają wszystkie przewidziane w tym względzie przesłanki (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 1985 r., *Remia i in./Komisja*, 42/84, EU:C:1985:327, pkt 38; a także z dnia 11 września 2014 r., *MasterCard i in./Komisja*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, pkt 230), przy czym owe przesłanki są bardziej rygorystyczne niż te opisane w pkt 113 niniejszego wyroku.

119 Zgodnie z art. 101 ust. 3 TFUE podleganie rzeczonemu wyłączeniu w danym przypadku jest uzależnione od spełnienia czterech kumulatywnych przesłanek. Po pierwsze, należy wykazać z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa (wyrok z dnia 6 października 2009 r., *GlaxoSmithKline Services i in./Komisja i in.*, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P, EU:C:2009:610, pkt 95), że dane porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka umożliwiają osiągnięcie wzrostu efektywności, przyczyniając się albo do polepszenia produkcji lub dystrybucji danych produktów lub usług, albo do popierania postępu technicznego lub gospodarczego. Po drugie, należy wykazać w tym samym stopniu, że słuszną część zysku, który wynika z tego wzrostu efektywności, zastrzeżono dla użytkowników. Po trzecie, dane porozumienie, decyzja lub praktyka nie mogą nakładać na uczestniczące w nich przedsiębiorstwa ograniczeń, które nie są niezbędne do osiągnięcia takiego wzrostu efektywności. Po czwarte, rozpatrywane porozumienie, decyzja lub praktyka nie mogą dawać uczestniczącym w nich przedsiębiorstwom możliwości wyeliminowania wszelkiej skutecznej konkurencji w stosunku do znacznej części danych produktów lub usług.

120 Do strony, która powołuje się na takie wyłączenie, należy wykazanie za pomocą przekonujących argumentów i dowodów, że wszystkie przesłanki wymagane do skorzystania z tego wyłączenia zostały spełnione (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 1985 r., *Remia i in./Komisja*, 42/84, EU:C:1985:327, pkt 45; a także z dnia 6 października 2009 r., *GlaxoSmithKline Services i in./Komisja i in.*, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P, EU:C:2009:610, pkt 82). W przypadku gdy te argumenty i dowody wymagają od drugiej strony ich obalenia w przekonujący sposób, w braku takiego obalenia można stwierdzić, że ciężar dowodu spoczywający na stronie, która powołuje się na art. 101 ust. 3 TFUE, został spełniony (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 stycznia 2004 r., *Aalborg Portland i in./Komisja*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, pkt 79; a także z dnia 6 października 2009 r., *GlaxoSmithKline Services i in./Komisja i in.*, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P, EU:C:2009:610, pkt 83).

121 W szczególności, jeśli chodzi o pierwszą z przesłanek przypomnianych w pkt 119 niniejszego wyroku, wzrost efektywności, jaki porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka powinny umożliwić, nie odpowiada wszelkim korzyściom, jakie

uczestniczące w nich przedsiębiorstwa odnoszą z tego porozumienia, decyzji lub praktyki w ramach swojej działalności gospodarczej, lecz jedynie odczuwalnym obiektywnym korzyściom, jakie dane porozumienie, decyzja lub praktyka, rozpatrywane konkretnie, pozwalają osiągnąć w odniesieniu do jednego lub więcej różnych sektorów lub rynków, których one dotyczą. Ponadto aby można było uznać, że ta pierwsza przesłanka została spełniona, należy nie tylko ustalić rzeczywisty charakter i zakres tego wzrostu efektywności, ale również wykazać, że może on kompensować niedogodności, jakie wynikają z rozpatrywanego porozumienia, decyzji lub praktyki z punktu widzenia konkurencji (zob. podobnie wyroki: z dnia 13 lipca 1966 r., *Consten i Grundig/Komisja*, 56/64 i 58/64, EU:C:1966:41, s. 502; z dnia 11 września 2014 r., *MasterCard i in./Komisja*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, pkt 232, 234, 236; a także, analogicznie, wyrok z dnia 27 marca 2012 r., *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, pkt 43).

- 122 Jeśli chodzi o drugą przesłankę przypomnianą w pkt 119 niniejszego wyroku, wymaga ona wykazania, że wzrost efektywności, jaki dane porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka ma umożliwić, wywiera korzystny wpływ na wszystkich użytkownikach, czy to przedsiębiorców, konsumentów pośrednich, czy też konsumentów końcowych, w różnych sektorach lub na różnych rynkach nimi objętych (zob. podobnie wyroki: z dnia 23 listopada 2006 r., *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, C-238/05, EU:C:2006:734, pkt 70; a także z dnia 11 września 2014 r., *MasterCard i in./Komisja*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, pkt 236, 242).
- 123 Stąd wniosek, że w sytuacji, w której zachowanie naruszające art. 101 ust. 1 TFUE jest antykonkurencyjne ze względu na cel, to znaczy wykazuje wystarczający stopień szkodliwości dla konkurencji, a ponadto może mieć wpływ na różne kategorie użytkowników lub konsumentów, należy ustalić, czy – a jeśli tak, to w jakim zakresie – zachowanie to, niezależnie od jego szkodliwości, ma korzystny wpływ na każdą z tych kategorii.
- 124 Jeśli chodzi o trzecią przesłankę przypomnianą w pkt 119 niniejszego wyroku, dotyczącą niezbędnego lub koniecznego charakteru rozpatrywanego zachowania, wymaga ona oceny i porównania wpływu tego zachowania i wpływu realnie możliwych środków alternatywnych w celu ustalenia, czy wzrost efektywności spodziewany w przypadku rzeczzonego zachowania można by osiągnąć za pomocą mniej restrykcyjnych dla konkurencji środków. Przesłanka ta nie może natomiast prowadzić, gdyby była taka możliwość, do wyboru między danym zachowaniem a rzeczonymi alternatywnymi środkami, w przypadku gdy nie wydaje się, aby środki te ograniczały konkurencję w mniejszym stopniu.
- 125 W odniesieniu do czwartej przesłanki przypomnianej w pkt 119 niniejszego wyroku – weryfikacja jej spełnienia w danym przypadku wymaga zbadania elementów o charakterze ilościowym i jakościowym, które charakteryzują funkcjonowanie konkurencji w danych sektorach lub na danych rynkach, w celu ustalenia, czy odnośne porozumienie, decyzja związku przedsiębiorstw lub uzgodniona praktyka dają uczestniczącym w nich przedsiębiorstwom możliwość wyeliminowania wszelkiej skutecznej konkurencji w stosunku do znacznej części danych produktów lub usług. W szczególności w przypadku decyzji związku przedsiębiorstw lub porozumienia, do którego zbiorowo przystąpiły przedsiębiorstwa, posiadany przez nie bardzo duży udział w rynku może stanowić, oprócz innych istotnych okoliczności i w ramach całościowej analizy tych okoliczności, wskazówkę, że owa decyzja lub porozumienie daje uczestniczącym w nich przedsiębiorstwom możliwość wyeliminowania wszelkiej skutecznej konkurencji ze względu na treść i cel lub skutek decyzji lub porozumienia, co samo w sobie wyklucza możliwość objęcia ich wyłączeniem przewidzianym w art. 101 ust. 3 TFUE.

- 126 Ogólniej rzecz ujmując, badanie szeregu przesłanek wymienionych w pkt 119 niniejszego wyroku może wymagać uwzględnienia cech charakterystycznych i specyfiki jednego lub więcej sektorów lub rynków objętych danym porozumieniem, decyzją związku przedsiębiorstw lub uzgodnioną praktyką, jeżeli te cechy charakterystyczne i specyfika mają decydujące znaczenie dla wyniku tego badania (zob. podobnie wyroki: z dnia 6 października 2009 r., GlaxoSmithKline Services i in./Komisja i in., C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P, EU:C:2009:610, pkt 103; a także z dnia 11 września 2014 r., MasterCard i in./Komisja, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, pkt 236).
- 127 Ponadto należy przypomnieć, że niespełnienie jednej z czterech przesłanek przypomnianych w pkt 119 niniejszego wyroku wystarczy, aby wykluczyć możliwość zastosowania wyłączenia przewidzianego w art. 101 ust. 3 TFUE.
- 128 W niniejszej sprawie to do sądu odsyłającego będzie należało rozstrzygnięcie kwestii, czy zasady rozpatrywane w postępowaniu głównym spełniają wszystkie przesłanki pozwalające na uznanie ich za objęte wyłączeniem na podstawie art. 101 ust. 3 TFUE, po umożliwieniu stronom wywiązania się ze spoczywającego na nich ciężaru dowodu, o którym mowa w pkt 120 niniejszego wyroku.
- 129 W związku z powyższym w odniesieniu do pierwszej z tych przesłanek – dotyczącej odczuwalnych obiektywnych korzyści, jakie zachowanie, którego celem lub skutkiem jest zapobieganie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji, powinno umożliwić osiągnąć w odniesieniu do jednego lub więcej danych sektorów lub rynków – należy zauważyć, że zasady rozpatrywane w postępowaniu głównym mogą zachęcać zawodowe kluby piłkarskie do zatrudniania i szkolenia młodych zawodników, a zatem do zwiększenia konkurencji poprzez szkolenie. Jednakże wyłącznie do sądu odsyłającego będzie należało ustalenie – w świetle konkretnych argumentów i dowodów o charakterze gospodarczym, statystycznym, czy innego rodzaju, przedstawionych dotychczas lub w przyszłości przez strony – czy zachęta ta jest rzeczywista oraz jakiej wielkości jest wynikający z niej wzrost efektywności w zakresie wyszkolenia, a także stwierdzenie, czy ów wzrost efektywności może zrekompensować niedogodności, które wynikają z tych zasad z punktu widzenia konkurencji.
- 130 W odniesieniu do drugiej przesłanki, zgodnie z którą rozpatrywane zachowanie musi mieć korzystny wpływ na użytkowników, czy to przedsiębiorców, konsumentów pośrednich, czy też konsumentów końcowych, w różnych sektorach lub na różnych rynkach nim objętych, należy podkreślić, że w niniejszym przypadku do „użytkowników” należą przede wszystkim zawodowe kluby piłkarskie i sami zawodnicy. Do tego dochodzą w znaczeniu bardziej ogólnym „konsumenci” końcowi, którymi w sensie ekonomicznym są widzowie lub telewidzowie. W odniesieniu do tych ostatnich nie można a priori wykluczyć, że zainteresowanie, jakie niektórzy z nich żywią wobec rozgrywek międzyklubowych, zależy między innymi od miejsca siedziby klubów, które w nich uczestniczą, oraz od obecności wychowanków w wystawianych przez nie drużynach. Do sądu odsyłającego będzie zatem należało wypowiedzenie się w świetle konkretnych argumentów i dowodów przedstawionych dotychczas lub w przyszłości przez strony w szczególności w kwestii tego, czy na rynku, na który zasady rozpatrywane w postępowaniu głównym wpływają w pierwszej kolejności, a mianowicie na rynku rekrutacji zawodników przez te kluby, owe zasady mają rzeczywiście korzystny wpływ nie tylko na zawodników, ale również na ogół klubów oraz na widzów i telewidzów, czy też – jak podniesiono przed Trybunałem – działają one w praktyce na korzyść niektórych kategorii klubów, ale też jednocześnie na niekorzyść innych.

- 131 Jeśli chodzi o trzecią przesłankę, dotyczącą ściśle koniecznego charakteru zasad rozpatrywanych w postępowaniu głównym, do sądu odsyłającego będzie należało zbadanie w świetle konkretnych argumentów i dowodów przedstawionych dotychczas lub w przyszłości przez strony, czy alternatywne środki, takie jak przywołane przed Trybunałem, a mianowicie przyjęcie wymogów w zakresie szkolenia zawodników jako warunku udzielenia licencji zawodowym klubom piłkarskim, wprowadzenie mechanizmów finansowania lub zachęt finansowych zwłaszcza dla małych klubów lub wprowadzenie systemu bezpośredniej rekompensaty kosztów ponoszonych przez kluby szkoleniowe, mogą stanowić, z poszanowaniem prawa Unii (zob. w tym względzie wyroki: z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 108, 109; a także z dnia 16 marca 2010 r., Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 41–45), środki, które ograniczają konkurencję w mniejszym stopniu.
- 132 Jeśli chodzi o czwartą przesłankę, odnoszącą się do tego, czy zasady rozpatrywane w postępowaniu głównym, ograniczając konkurencję, jaką mogą prowadzić zawodowe kluby piłkarskie poprzez rekrutację już wyszkolonych zawodników, nie eliminują jednak tej konkurencji, decydującym elementem jest poziom, na jakim została ustalona minimalna proporcja „wychowanków”, których należy zgłosić do protokołu meczowego, do łącznej liczby zawodników, jaka powinna się w nim znaleźć. Komisja wskazała w szczególności, że w stosunku do analogicznych zasad, z którymi miała do czynienia, te minimalne proporcje nie wydają się jej niewłaściwe, biorąc nawet pod uwagę fakt, że jest możliwe, iż w rzeczywistości zawodowe kluby piłkarskie muszą lub chcą zatrudniać większą liczbę „wychowanków” w celu uwzględnienia ryzyka takiego jak wypadki lub choroby. Ostateczne rozstrzygnięcie tej kwestii będzie jednak należało wyłącznie do sądu odsyłającego.
- 133 Porównania tego należy dokonać, w miarę możliwości porównując sytuację wynikającą z rozpatrywanych ograniczeń konkurencji z sytuacją, jaka miałyby miejsce na danym rynku, gdyby konkurencja nie została na nim uniemożliwiona, ograniczona lub zakłócona w wyniku tych ograniczeń.
- 134 Natomiast okoliczność, że zasady rozpatrywane w postępowaniu głównym mają zastosowanie do wszystkich rozgrywek międzyklubowych podlegających UEFA i URBSFA, a także do wszystkich zawodowych klubów piłkarskich i wszystkich uczestniczących w nich zawodników, nie jest decydująca. Element ten jest bowiem nierozdzielnie związany z samym istnieniem związków dysponujących na danym obszarze właściwości terytorialnej uprawnieniami regulacyjnymi, którym podlegają wszystkie przedsiębiorstwa będące ich członkami oraz wszystkie osoby z nimi zrzeszone.
- 135 W świetle całości powyższych rozważań na pytania przedstawione przez sąd odsyłający – w zakresie, w jakim dotyczą one art. 101 TFUE – należy odpowiedzieć, że:
- artykuł 101 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie zasadom przyjętym przez stowarzyszenie odpowiedzialne za organizację rozgrywek piłki nożnej na szczeblu europejskim i wdrożonym zarówno przez to stowarzyszenie, jak i przez będące jego członkami krajowe związki piłki nożnej, które to zasady nakładają na każdy klub uczestniczący w tych rozgrywkach obowiązek wpisania na listę swoich zawodników, a także zgłoszenia do protokołu meczowego minimalnej liczby zawodników wyszkolonych albo przez sam klub, albo na obszarze właściwości terytorialnej związku krajowego, w którym ów klub jest zrzeszony, jak również zasadom przyjętym przez związek odpowiedzialny za organizację rozgrywek piłki nożnej na szczeblu krajowym, nakładającym na każdy klub uczestniczący w tych rozgrywkach obowiązek wpisania na listę swoich zawodników, a także zgłoszenia do protokołu meczowego

minimalnej liczby zawodników wyszkolonych na obszarze właściwości terytorialnej tego związku, jeżeli zostanie wykazane, po pierwsze, że owe decyzje związków przedsiębiorstw mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi, a po drugie, że ich celem lub skutkiem jest ograniczenie konkurencji między zawodowymi klubami piłkarskimi, chyba że w drugim z tych przypadków zostanie wykazane za pomocą przekonujących argumentów i dowodów, iż są one jednocześnie usprawiedliwione realizacją jednego lub większej liczby uzasadnionych celów i są ściśle do tego konieczne;

- artykuł 101 ust. 3 TFUE należy interpretować w ten sposób, że jeśli takie decyzje związków przedsiębiorstw okażą się sprzeczne z ust. 1 tego artykułu, mogą one być objęte wyłączeniem ze stosowania tego ostatniego ustępu tylko wtedy, gdy zostanie wykazane za pomocą przekonujących argumentów i dowodów, że wszystkie wymagane w tym celu przesłanki zostały spełnione.

C. W przedmiocie pytań prejudycjalnych w zakresie dotyczącym art. 45 TFUE

1. W przedmiocie istnienia dyskryminacji pośredniej lub przeszkody w swobodnym przepływie pracowników

- 136 W pierwszej kolejności należy zauważyć, że art. 45 TFUE, który jest bezpośrednio skuteczny, stoi na przeszkodzie jakiegokolwiek środkowi opartemu na przynależności państwowej lub mającemu zastosowanie niezależnie od przynależności państwowej, który może stawiać obywateli Unii w niekorzystnej sytuacji, w przypadku gdyby chcieli podjąć działalność gospodarczą na terytorium państwa członkowskiego innego niż państwo członkowskie pochodzenia, uniemożliwiając im opuszczenie tego państwa lub zniechęcając ich do tego (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 93–96; a także z dnia 16 marca 2010 r., Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 33, 34).
- 137 W niniejszym przypadku, jak wskazuje sąd odsyłający, z samej treści zasad takich jak te wprowadzone przez URBSFA, a także z ich systematyki wynika, że na pierwszy rzut oka mogą one stawiać w mniej korzystnej sytuacji piłkarzy zawodowych, którzy chcą wykonywać działalność gospodarczą na terytorium państwa członkowskiego – konkretnie Belgii – innego niż państwo członkowskie pochodzenia i którzy nie spełniają warunków wymaganych przez te zasady. Mimo że owe zasady nie opierają się bezpośrednio na kryterium przynależności państwowej lub miejsca zamieszkania, ich podstawą jest jednak łącznik o charakterze wyraźnie „krajowym”, i to pod dwoma względami, jak w szczególności podniosła Komisja. Z jednej strony definiują one „wychowanków” jako zawodników, którzy zostali wyszkoleni w klubie „belgijskim”, z drugiej zaś strony nakładają na zawodowe kluby piłkarskie, które chcą uczestniczyć w międzyklubowych rozgrywkach piłki nożnej organizowanych przez URBSFA, obowiązek wpisania na listę swych zawodników i zgłoszenia do protokołu meczowego minimalnej liczby zawodników spełniających warunki wymagane do zakwalifikowania się w ten sposób.
- 138 Zasady te ograniczają zatem możliwość umieszczenia piłkarzy, którzy nie mogą powołać się na taki „krajowy” łącznik, na liście zawodników takich klubów i zgłoszenia ich do protokołu meczowego, a zatem możliwość wystawiania ich przez te kluby do gry. Jak wskazano w pkt 60 niniejszego wyroku, okoliczność, że chodzi przy tym o udział zawodników w drużynach, a nie formalnie o możliwość zatrudniania tych graczy, jest bez znaczenia, ponieważ udział w meczach i rozgrywkach stanowi zasadniczy przedmiot działalności rzeczonych piłkarzy.

- 139 W tym zakresie zasady rozpatrywane w postępowaniu głównym mogą prowadzić, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 43 i 44 swojej opinii, do pośredniej dyskryminacji zawodników pochodzących z innego państwa członkowskiego, ponieważ mogą one działać głównie na ich niekorzyść.
- 140 Stąd wniosek, że zasady te na pierwszy rzut oka naruszają swobodę przepływu pracowników, z zastrzeżeniem ustaleń, których powinien dokonać sąd odsyłający.

2. W przedmiocie istnienia ewentualnego uzasadnienia

- 141 Środki nie pochodzące od państwa mogą zostać dopuszczone, nawet jeśli ograniczają przewidzianą w traktacie FUE swobodę przepływu, w razie wykazania, po pierwsze, że ich przyjęcie realizuje zgodny z owym traktatem uzasadniony cel interesu ogólnego, a zatem cel mający charakter inny niż czysto gospodarczy, a po drugie, że środki te są zgodne z zasadą proporcjonalności, co oznacza, że są one odpowiednie do zapewnienia realizacji tego celu i nie wykraczają poza to, co jest konieczne do jego osiągnięcia (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 104; z dnia 16 marca 2010 r., Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 38; a także z dnia 13 czerwca 2019 r., TopFit i Biffi, C-22/18, EU:C:2019:497, pkt 48). Co się tyczy w szczególności przesłanki dotyczącej odpowiedniego charakteru takich środków, należy przypomnieć, że środki te można uznać za właściwe do zapewnienia realizacji wskazanego celu tylko wtedy, gdy rzeczywiście zmierzają one do jego osiągnięcia w sposób spójny i systematyczny [zob. podobnie wyroki: z dnia 8 września 2009 r., Liga Portuguesa de Futebol Profissional et Bwin International, C-42/07, EU:C:2009:519, pkt 61; a także z dnia 6 października 2020 r., Komisja/Węgry (Szkolnictwo wyższe), C-66/18, EU:C:2020:792, pkt 178].
- 142 Podobnie jak w przypadku środków o charakterze państwowym obowiązek wykazania, że obie te kumulatywne przesłanki są spełnione, spoczywa na autorze owych środków niepaństwowych [zob. analogicznie wyroki: z dnia 21 stycznia 2016 r., Komisja/Cypr, C-515/14, EU:C:2016:30, pkt 54; z dnia 18 czerwca 2020 r., Komisja/Węgry (Przejrzystość stowarzyszeń), C-78/18, EU:C:2020:476, pkt 77].
- 143 W niniejszej sprawie do sądu odsyłającego będzie zatem należało rozstrzygnięcie kwestii, czy rozpatrywane w postępowaniu głównym zasady URBSFA spełniają wspomniane przesłanki w świetle argumentów i dowodów przedstawionych przez strony.
- 144 Niemniej jednak należy przypomnieć, po pierwsze, że z uwagi na zarówno funkcję społeczną i edukacyjną sportu uznaną w art. 165 TFUE, jak i – szerzej – wielokrotnie podkreślane przez Trybunał istotne znaczenie sportu w Unii, cel polegający na wspieraniu naboru i szkolenia młodych piłkarzy zawodowych stanowi uzasadniony cel interesu ogólnego (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 106; z dnia 16 marca 2010 r., Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 39).
- 145 Co się tyczy, po drugie, odpowiedniości zasad, takich jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, do osiągnięcia rozpatrywanego celu, należy przede wszystkim zauważyć, że w pewnych przypadkach i pod pewnymi warunkami cel ten może usprawiedliwiać środki, które choć nie są ukształtowane tak, aby gwarantowały w sposób pewny i wymierny z góry wzrost lub intensyfikację naboru i szkolenia młodych piłkarzy, mogą jednak stworzyć w tym zakresie rzeczywiste i istotne zachęty (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, pkt 108, 109; a także z dnia 16 marca 2010 r., Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 41–45).

- 146 Następnie trzeba wskazać, że w zakresie, w jakim zasady takie jak zasady URBSFA rozpatrywane w postępowaniu głównym nakładają na zawodowe kluby piłkarskie, które chcą uczestniczyć w międzyklubowych rozgrywkach piłki nożnej podlegających temu związkowi, obowiązek wpisania na listę swoich zawodników i zgłoszenia do protokołu meczowego minimalnej liczby młodych zawodników wyszkolonych przez dowolny klub należący do tego związku, sąd odsyłający będzie musiał sprawdzić w świetle wszystkich istotnych okoliczności odpowiedniość tych zasad do zapewnienia realizacji celu polegającego na wspieraniu naboru i szkolenia młodych piłkarzy na szczeblu lokalnym.
- 147 W tym względzie sąd odsyłający powinien wziąć pod uwagę między innymi fakt, że traktując w ten sam sposób wszystkich młodych zawodników, którzy zostali wyszkoleni przez jakikolwiek klub zrzeszony w danym krajowym związku piłki nożnej, rzeczone zasady mogą nie stanowić dla niektórych z tych klubów, w szczególności dla klubów dysponujących znacznymi zasobami finansowymi, rzeczywistych i istotnych zachęt do naboru młodych zawodników w celu samodzielnego ich szkolenia. Przeciwnie, taka polityka naboru i szkolenia – która jest kosztowna, długa i niepewna dla danego klubu, jak wskazał już Trybunał (zob. podobnie wyrok z dnia 16 marca 2010 r., *Olympique Lyonnais*, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 42) – jest traktowana na równi z naborem młodych zawodników wyszkolonych już przez jakikolwiek inny klub również zrzeszony w tym związku, niezależnie od położenia tego innego klubu na obszarze właściwości terytorialnej rzeczonego związku. Tymczasem to właśnie inwestowanie na poziomie lokalnym w szkolenie młodych zawodników – w szczególności gdy jest dokonywane przez małe kluby, stosownie do okoliczności we współpracy z innymi klubami w tym samym regionie, i ewentualnie ma wymiar transgraniczny – przyczynia się do spełnienia funkcji społecznej i edukacyjnej sportu (zob. podobnie wyrok z dnia 16 marca 2010 r., *Olympique Lyonnais*, C-325/08, EU:C:2010:143, pkt 44).
- 148 Po trzecie, jak wynika z pkt 131 i 132 niniejszego wyroku, należy zbadać konieczny i proporcjonalny charakter zasad rozpatrywanych w postępowaniu głównym, a w szczególności minimalną liczbę „wychowanków”, którą należy wpisać na listę zawodników klubów i zgłosić do protokołu meczowego na podstawie tych zasad, w stosunku do łącznej liczby zawodników, która powinna tam się znaleźć.
- 149 Wszystkie elementy wskazane w poprzednich punktach niniejszego wyroku oraz ewentualnie inne elementy, które sąd odsyłający mógłby uznać za istotne w świetle niniejszego wyroku, powinny zostać poddane przez ten sąd dogłębnej i całościowej ocenie w świetle argumentów i dowodów przedstawionych dotychczas lub w przyszłości przez strony w postępowaniu głównym.
- 150 W świetle całości powyższych rozważań na pytania sądu odsyłającego – w zakresie odnoszącym się do art. 45 TFUE – należy odpowiedzieć, że artykuł ten należy interpretować w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie zasadom przyjętym przez związek odpowiedzialny za organizację rozgrywek piłki nożnej na szczeblu krajowym, które nakładają na każdy klub uczestniczący w tych rozgrywkach obowiązek wpisania na listę swoich zawodników, a także zgłoszenia do protokołu meczowego minimalnej liczby zawodników wyszkolonych na obszarze właściwości terytorialnej tego związku, o ile nie zostanie wykazane, że zasady te są odpowiednie do zapewnienia w sposób spójny i systematyczny realizacji celu polegającego na wspieraniu na szczeblu lokalnym naboru i szkolenia młodych piłkarzy zawodowych, a przy tym nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.

V. W przedmiocie kosztów

- 151 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 101 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie zasadom przyjętym przez stowarzyszenie odpowiedzialne za organizację rozgrywek piłki nożnej na szczeblu europejskim i wdrożonym zarówno przez to stowarzyszenie, jak i przez będące jego członkami krajowe związki piłki nożnej, które to zasady nakładają na każdy klub uczestniczący w tych rozgrywkach obowiązek wpisania na listę swoich zawodników, a także zgłoszenia do protokołu meczowego minimalnej liczby zawodników wyszkolonych albo przez sam klub, albo na obszarze właściwości terytorialnej związku krajowego, w którym ów klub jest zrzeszony, jak również zasadom przyjętym przez związek odpowiedzialny za organizację rozgrywek piłki nożnej na szczeblu krajowym, nakładającym na każdy klub uczestniczący w tych rozgrywkach obowiązek wpisania na listę swoich zawodników, a także zgłoszenia do protokołu meczowego minimalnej liczby zawodników wyszkolonych na obszarze właściwości terytorialnej tego związku, jeżeli zostanie wykazane, po pierwsze, że owe decyzje związków przedsiębiorstw mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi, a po drugie, że ich celem lub skutkiem jest ograniczenie konkurencji między zawodowymi klubami piłkarskimi, chyba że w drugim z tych przypadków zostanie wykazane za pomocą przekonujących argumentów i dowodów, iż są one jednocześnie usprawiedliwione realizacją jednego lub większej liczby uzasadnionych celów i są ściśle do tego konieczne.
- 2) Artykuł 101 ust. 3 TFUE należy interpretować w ten sposób, że jeśli takie decyzje związków przedsiębiorstw okażą się sprzeczne z ust. 1 tego artykułu, mogą one być objęte wyłączeniem ze stosowania tego ostatniego ustępu tylko wtedy, gdy zostanie wykazane za pomocą przekonujących argumentów i dowodów, że wszystkie wymagane w tym celu przesłanki zostały spełnione.
- 3) Artykuł 45 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie zasadom przyjętym przez związek odpowiedzialny za organizację rozgrywek piłki nożnej na szczeblu krajowym, które nakładają na każdy klub uczestniczący w tych rozgrywkach obowiązek wpisania na listę swoich zawodników, a także zgłoszenia do protokołu meczowego minimalnej liczby zawodników wyszkolonych na obszarze właściwości terytorialnej tego związku, o ile nie zostanie wykazane, że zasady te są odpowiednie do zapewnienia w sposób spójny i systematyczny realizacji celu polegającego na wspieraniu na szczeblu lokalnym naboru i szkolenia młodych piłkarzy zawodowych, a przy tym nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.

Podpisy